

Vilniaus universitetas
Komunikacijos fakultetas
Žurnalistikos institutas

Laura Šaulytė,
Žurnalistikos studijų programos studentė

**PILIE TINĖS ŽURNALISTIKOS SKLAIDA LIETUVOS INTERNETO
ŽINIASKLAIDOJE**

BAKALAURO BAIGIAMASIS DARBAS

Vadovė: Aistė Žilinskienė

Vilnius, 2007

<i>Pildo bakalauro/ magistro baigiamojo darbo autorius</i>	
_____	
(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė)	
_____	
(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo pavadinimas lietuvių kalba)	
_____	
(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo pavadinimas anglų kalba)	
<p>Patvirtinu, kad bakalauro/ magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas baigiamasis bakalauro/ magistro darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas kitose aukštosiose mokyklose.</p>	
_____	
(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)	
<p>Sutinku, kad bakalauro/ magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 metus Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studijų procese.</p>	
_____	
(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)	
<i>Pildo bakalauro/ magistro baigiamojo darbo vadovas</i>	
<p>Bakalauro/ magistro baigiamąjį darbą ginti _____</p>	
(įrašyti - leidžiu arba neleidžiu)	
_____	_____
(data)	(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo vadovo parašas)
<i>Pildo instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, reikalų tvarkytoja</i>	
Bakalauro/ magistro baigiamasis darbas įregistruotas	
_____	
(instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, pavadinimas)	
_____	_____
(data)	(instituto/ katedros reikalų tvarkytojos parašas)
<i>Pildo instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, vadovas</i>	
Recenzentu skiriu _____	
(recenzento vardas, pavardė)	
_____	_____
(data)	(instituto/ katedros vadovo parašas)
<i>Pildo recenzentas</i>	
Darbą recenzuoti gavau. _____	
_____	_____
(data)	(recenzento parašas)

Šaulytė, Laura

Ša 148 Pilietinės žurnalistikos sklaida Lietuvos interneto žiniasklaidoje : bakalauro darbas / Laura Šaulytė ; mokslinė vadovė A. Žilinskienė ; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Žurnalistikos institutas. - Vilnius, 2007. - 51 p. - Kompiutraštis. - Santr. vok. (2 p.). - Bibliogr.: p. 44-46 (25 pavad.).

UDK 070 (474.5)

Pilietinė žurnalistika, interneto žiniasklaida, interneto dienoraščiai, naujienų portalai, redakciniai dienoraščiai, profesionalioji žurnalistika.

Bakalauro *darbo objektas* - pilietinė žurnalistika Lietuvos interneto žiniasklaidoje. *Darbo tikslas* - nustatyti, ar Lietuvos interneto žiniasklaida yra pilietiška. Pagrindiniai *darbo uždaviniai*: išanalizuoti interneto reikšmę pilietinės žurnalistikos plėtrai, nustatyti galimas pilietinės žurnalistikos sklaidos vietas Lietuvos interneto žiniasklaidoje, nustatyti pilietinės žurnalistikos internete reikšmę įvykių raidai.

Naudojantis dokumentų lyginamuoju *metodu* bei kiekybine ir kokybine publikacijų Lietuvos interneto dienoraščiuose, interneto naujienų portaluose bei redakciniuose interneto dienoraščiuose analize, prieita prie *išvados*, kad Lietuvos interneto žiniasklaida yra pilietiška. Pilietinė žurnalistika sklinda interneto dienoraščiuose, daugiausia kuriama neprofesionalių žurnalistų. Pilietinei žurnalistikai Lietuvoje trūksta didžiųjų interneto naujienų portalų paramos, kad pasiektų norimą auditoriją, ir profesionalių žurnalistų indėlio, kad komentarai ir analizės būtų pateikiamos profesionaliau.

Planuojamo įvesti balsavimo internetu reiškinio atspindėjimo interneto žiniasklaidoje analizė parodė, kad pilietinė žurnalistika Lietuvos interneto žiniasklaidoje nėra statiška, ją kuriantys žmonės reaguoja į įvykius, o piliečiai palaiko jų idėjas. Pilietinėms iniciatyvoms ir publikacijoms sutelkti reikalingas vienas bendras nekomercinis portalas, nes šiuo metu jos pateikimas internete yra padrikas.

Bakalauro darbas *gali būti naudingas* interneto naujienų portalų vadovams, interneto dienoraščius kuriantiems asmenims, žurnalistams ir žurnalistikos studijų programos studentams.

TURINYS

ĮVADAS.....	5
1. PILIETINĖS ŽURNALISTIKOS SAMPRATA	7
1.1. Pilietinės žurnalistikos ypatumai	7
1.2. Pilietinės ir komercinės žurnalistikos skirtumai.....	9
2. PILIETINĖS ŽURNALISTIKOS ATGIMIMAS INTERNETO ŽINIASKLAIDOJE	11
2.1. Pilietinės žurnalistikos sklaidos internete priežastys.....	11
2.1.1. Interaktyvumas	12
2.1.2. Daugialypiškumas	13
2.1.3. Operatyvumas.....	13
2.1.1. Talpumas	14
2.1.2. Pasiekiamumas	15
2.2. Pilietinės žurnalistikos internete tipai.....	17
2.2.2. Interneto dienoraščiai	17
2.1.2. Naujienų portalai	26
2.1.3. Redakciniai interneto dienoraščiai.....	28
2.3. Pilietinės žurnalistikos internete sukelti judėjimai	32
2.2.1. Akcijos ir peticijos.....	32
2.2.2. Demonstracijos ir protestai.....	34
3. REIŠKINIO „BALSAVIMAS INTERNETU“ ATSPINDYS PILIETINĖJE ŽURNALISTIKOJE	37
3.1. Už balsavimą internetu	37
3.2. Prieš balsavimą internetu.....	40
IŠVADOS	43
BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS	44
ENTWICKLUNG DER ZIVILGESELLSCHAFTLICHEN JOURNALISTIK IN DER INTERNETMEDIEN LITAUENS (ZUSAMMENFASSUNG).....	47
PRIEDAI	49

ĮVADAS

Vienas darnios demokratinės visuomenės požymis yra tai, kad joje egzistuoja pilietinė (bendruomeniška, atsakinga, etiška) žurnalistika. Lietuvoje ji atsirado Sąjūdžio laikotarpiu ir plito laikraščiuose bei televizijoje. Vėliau, žiniasklaidai ėmus siekti pelno, pilietinė žurnalistika sunyko. Atsiradus naujoms technologijoms ir išgalėjus naujai žiniasklaidos rūšiai internete, pilietinė žurnalistika atgimė neprofesionalių žurnalistų dėka.

Kol tradicinės visuomenės informavimo priemonės - spauda, radijas, televizija - siekia pelno ir laikosi nusistovėjusių standartų, pilietinės žurnalistikos idėją įgyvendina neseniai išplitusi visuomenės informavimo priemonė - interneto žiniasklaida. Čia atsirado nauja neprofesionalios žurnalistikos rūšis - interneto dienoraščiai, kurie dažnai atlieka pilietinės žurnalistikos funkciją. Interneto naujienų portalai skaitytojų nuomonės nebepalieka vien komentaruose, ji talpinama tokiose rubrikose kaip „pilietinė visuomenė“ šalia profesionalių žurnalistų darbų. Tradicinė žiniasklaida savo veiklą perkelia į internetą, nes čia ji gali sulaukti skaitytojų atsiliepimų.

Internetas suteikia galimybių visuomenei burtis į grupes, diskutuoti jai aktualiais klausimais, skelbti savo idėjas. Aktyvūs piliečiai tampa žurnalistais - jie pateikia ir analizuoja reiškinius, atitinkančius visuomenės interesą, o į tai reaguoja ir profesionalūs žurnalistai. Visi šie reiškiniai skatina pilietinės žurnalistikos atgimimą Lietuvos interneto žiniasklaidoje, tai daro įtaką šalies visuomeniniam gyvenimui. Būtent todėl yra svarbu išnagrinėti pilietinės žurnalistikos sklaidą interneto žiniasklaidoje.

Baigiamojo darbo tikslas yra nustatyti, ar Lietuvos interneto žiniasklaida yra pilietiška.

Šiam tikslui pasiekti keliami tokie uždaviniai:

1. Nustatyti pilietinės žurnalistikos funkcijas ir paskirtį
2. Išanalizuoti interneto reikšmę pilietinės žurnalistikos plėtrai
3. Nustatyti galimas pilietinės žurnalistikos sklaidos vietas Lietuvos interneto žiniasklaidoje
4. Nustatyti pilietinės žurnalistikos internete reikšmę įvykių raidai

Uždaviniai įgyvendinami nuosekliai trijose darbo dalyse.

Pirmojoje - teorinėje - dalyje išskiriamos pilietinės žurnalistikos funkcijos ir paskirtis, kuo skiriasi nuo komercinės žiniasklaidos. Pateikiamas pilietinės žurnalistikos apibrėžimas.

Antrojoje dalyje analizuojami interneto reikšmė Lietuvos pilietinės žurnalistikos plėtrai, kokie interneto pagrindiniai bruožai skatina piliečius ir žurnalistus užsiimti pilietine žurnalistika. Antros darbo nustatomos galimos pilietinės žurnalistikos sklaidimo vietos Lietuvos interneto žiniasklaidoje, taip pat pateikiami pavyzdžiai, iš kurių matoma, kokią naudą pilietinė žurnalistika teikia visuomenei, kaip ji save realizuoja ir kokius pokyčius sukelia.

Trečiojoje dalyje atliekama įvykio analizė Lietuvos interneto žiniasklaidoje - reakcija į Seimo pasiūlytą balsavimo internetu koncepciją. Šis įvykis pasirinktas todėl, kad sulaukė Lietuvos piliečių reakcijos bei yra svarbus tiek jiems, tiek jų atstovams Seime. Internetinio balsavimo įvedimas gali daryti įtaką šalies politiniam gyvenimui, valdymui bei žmonių pilietinių pareigų atlikimui, todėl jis yra diskutuotinas ir jo atspindėjimas Lietuvos interneto pilietinėje žiniasklaidoje parodo, kokią reikšmę ji turi įvykių raidai. Įvykio stebėjimu siekiama įrodyti, kad pilietinė žurnalistika internete egzistuoja ne tik teoriškai, bet ir praktiškai.

Baigiamajame darbe naudota informacija iš šių internete paskelbtų publikacijų, knygų ir mokslinių darbų: Lauros Gintalaitės straipsnio „Norite pilietinės žurnalistikos - mažiau pasitikėkite žiniasklaida“, publikuoto „Žurnalistų žiniuose“ 2006 m. balandžio mėn., interviu su Vilniaus Universiteto Žurnalistikos instituto docente Audrone Nugaraite interneto naujienų portale www.bernardinai.lt, interneto naujienų portalo www.delfi.lt vyriausiosios redaktorės Monikos Garbačiauskaitės pranešimas „Internetinė žiniasklaida. Turinys ir panaudojimo galimybės.“ tarptautinėje konferencijoje „Visuomenės informavimo įstatyme įtvirtintų laisvių, teisių ir pareigų derinimas naujų technologijų amžiuje“. Taip pat remtasi Vytauto Didžiojo Universiteto žurnalistikos katedros docentės Auksės Balčytienės mokslo darbais, JAV „Pilietinės žurnalistikos centro“ paskelbtomis publikacijomis. Nuosekliai stebėti pilietinės žurnalistikos internete atstovai: interneto dienoraščiai www.blogas.lt/liutauras, www.blogas.lt/dievuziniasklaida/, audrius.puslapiai.lt/, emilis.info/, naujienų portalai www.delfi.lt, www.balsas.lt, www.alfa.lt, www.vz.lt. Stebint ir analizuojant pilietinės žurnalistikos apraiškas, nustatomi pilietinės žurnalistikos tipai internete.

Pilietinės žurnalistikos sklaida Lietuvos interneto žiniasklaidoje analizuojama nuo 2002 m., jau išpopuliarėjus ir išsigalėjus interneto žiniasklaidai.

Darbo mokslinė nauda yra, kad jame apibrėžta pilietinė žurnalistika bei įvardinti jos sklaidimo internete būdai ir vietos. Darbas papildys negausius teorijos apie pilietinę žurnalistiką Lietuvoje išteklius. Darbo praktinė nauda: analizuojami reiškinių privalumai ir trūkumai, pateikiami pasiūlymai, kurie suteiks pilietinei žurnalistikai daugiau galimybių išlįsti į viešumą ir pasiekti norimų rezultatų.

1. PILIETINĖS ŽURNALISTIKOS SAMPRATA

1.1. Pilietinės žurnalistikos ypatumai

Pilietinės žurnalistikos ištakos siekia XX a. septintą dešimtmetį, JAV, kuomet po šalies prezidento Džono F. Kenedžio mirties svarbu tapo pateikti piliečiams kuo daugiau įvykio analizės. Tuo laikotarpiu žurnalistai suvokė, kad negalima vien tik fiksuoti istoriją, pateikti faktus ir dirbti metraštininkų darbą. Buvo suprasta, kad žiniasklaida gali tarnauti pilietiškumui ir padėti piliečiams dalyvauti visuomeniniame gyvenime, priimti sprendimus ir kontroliuoti valdžią, aiškinti įvykius bei tirti juos.

Ilgainiui pilietinės žurnalistikos tradicinėje žiniasklaidoje ėmė mažėti. Vėliau, XX amžiaus pabaigoje išplitus internetui, pasikeitė galimybės - pilietinė žurnalistika tapo įmanoma užsiimti ne vien žurnalistams, bet ir eiliniams piliečiams, kuriems rūpi visuomeninis gyvenimas. Užmiršta pilietinė žurnalistika atgimė interneto žiniasklaidoje dėl naujų technologijų.

Lietuvoje pilietinė žurnalistika vystytis ėmė vėliau. Pirmąją Lietuvos pilietinę žiniasklaidą vadinti Sajūdžio metu susikūrę laikraščiai. Vilniaus Universiteto Žurnalistikos instituto dėstytojo Romo Sakadolskio nuomone, „Atkūrus nepriklausomybę, beveik visi laikraščiai ėmėsi „sanitaro“ vaidmens - viešino negeroves ir kartais paaiškino, kokios yra piliečių alternatyvos, siekiant susidoroti su jomis.“¹

Šiam darbui pasirinktas pilietinės žurnalistikos apibrėžimas, kurį pateikia JAV Pilietinės žurnalistikos centras: „Pilietinė žurnalistika - tai tikėjimas, kad žiniasklaida turi tarnauti visuomenei, o ne vien tik perduoti naujienas ir įvardyti faktus. Visuomeninis gyvenimas priklauso nuo žiniasklaidos. Ji gali sukelti diskusijas, gali jas ir užgniaužti“.² Nors nagrinėjama Lietuvoje, o ne JAV plintanti pilietinė žurnalistika, visgi pastarojoje šalyje pilietiškumas pažengęs labiausiai, o pilietinei žurnalistikai remti steigiami specialūs centrai, kaip Pilietinės žurnalistikos centras („Pew Center for civic journalism“), projektas „Pilietinės žurnalistikos iniciatyva“ („The Civic Journalism Initiative“) ar „Pilietinės ir piliečių žurnalistikos interesų grupė“ („The Civic and Citizen Journalism Interest Group“).

---

¹ Laura Gintalaitė. Norite pilietinės žurnalistikos - mažiau pasitikėkite žiniasklaida. Žurnalistų žinios, 2006/04. Paskelbta 2006 m. balandį. Prieiga: <http://www.lzs.lt/listzz.php?nr=2006/04,%20balandis>

² Doing Civic Journalism. Prieiga: <http://www.pewcenter.org/doingcj/>

Jį derėtų papildyti ir Lietuvos pilietinės žurnalistikos ekspertų nuomone. Doc. Audronė Nugaraitė savo nuomone antrina JAV Pilietinės žurnalistikos centrui. „Pilietinė žurnalistika yra tam tikras idealas. Dabar ypač akcentuojama, jog žiniasklaida turi du tikslus, t.y. - informuoti visuomenę ir uždirbti pinigų. Šie du tikslai turėtų derėti, bet prioritetas idealioje žurnalistikoje turėtų būti teikiamas visuomenės informavimui“, - teigia Audronė Nugaraitė. Pasak jos, pilietinė žurnalistika pateikia žmonėms reikalingos informacijos, kad jie galėtų būti aktyvūs piliečiai, ji stengiasi aktyvinti žmones kaip piliečius, siekdama padėti šaliai sukurti aktyvų viešąjį gyvenimą.³

R. Sakadolskis teigia, kad „Pilietinė žurnalistika pateikia tokią informaciją, kuri naudinga priimant sprendimus apie valstybę ir visuomenę. Pilietine žurnalistika užsiimantis žurnalistas klausia, ką mano auditorijai reikia žinoti, kad ji suprastų ir sąmoningai pasirinktų iš galimų sprendimų. Pilietinė žurnalistika dar siejama su švietėjiška žurnalistika“.⁴ Taigi, pilietinė žurnalistika turi šviesti visuomenę, o žurnalistai - pateikti savo interpretacijas ir pasiūlyti visuomenei kelis problemos sprendimus.

Taigi, galime daryti išvadas, kad pilietinė žurnalistika atlieka tokias funkcijas:

- Tarnauja visuomenei, o ne valdžiai
- Informuoja ir komentuoja
- Padeda piliečiams dalyvauti visuomeniniame gyvenime
- Padeda priimti sprendimus, susijusius su valstybės valdymu ir viešuoju gyvenimu
- Padeda piliečiams kontroliuoti valdžią
- Atlieka šviečiamąją veiklą

---

³ Bernardinai.lt. Audronė Nugaraitė. Pilietinė žurnalistika Lietuvoje: mitas ar pasiekiamas realybė? Paskelbta 2005 m. gruodžio 28 d. Prieiga: <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/40113>

⁴ Žurnalistų žinios. Laura Gintalaitė. Norite pilietinės žurnalistikos - mažiau pasitikėkite žiniasklaida. Paskelbta 2006 m. balandį. Prieiga: <http://www.lzs.lt/listzz.php?nr=2006/04,%20balandis>

1.2. Pilietinės ir komercinės žurnalistikos skirtumai

Žurnalistika ne visuomet yra vienoda - skiriasi jos tikslai. Pilietinė žurnalistika, kurios tikslas yra tarnauti žmonėms bei padėti jiems aktyviai dalyvauti visuomeniname gyvenime, susiduria su komercine žurnalistika. Šios žurnalistikos rūšys skiriasi tuo, kad viena siekia už informaciją gauti pelno, o kita dar stengiasi atlikti tarnavimo visuomenei misiją.

Žodis *komercija* reiškia ekonominę veiklą, kuria siekiama pelno.⁵ Taigi komercinė žiniasklaida yra žiniasklaida, siekianti pelno. Tai rodo, kad vienas pagrindinių komercinės žurnalistikos tikslų yra pateikiant žmonėms informaciją gauti pajamų. Šiuo metu Lietuvoje susiformavusi nuostata, kad už informaciją mokėti nereikia: radijas ir televizija nekainuoja nieko, informacija internete dažniausiai būna nemokama, o spaudos leidiniai, norėdami būti konkurencingi, kuria savo skaitmeninius analogus internete, kuriuose pateikia dalį informacijos nemokamai. Taigi, didžiausia pajamų dalis gaunama ne iš vartotojų, o iš reklamos užsakovų. „Žurnalistikos enciklopedijoje“ teigiama: siekiant pagerinti periodinių leidinių ir radijo bei televizijos ekonominius bei finansinius rodiklius, norintiems parduodama laikraščių arba žurnalų puslapiai ir eterio laikas, pasitelkiami rėmėjai, spausdinama, skelbiama arba rodoma reklamos ir skelbimai, <...>. Žiniasklaidos komercinė veikla laisvosios rinkos sąlygomis labai svarbi bet kurio periodinio leidinio. Leidyklos, radijo bei televizijos normalaus funkcionavimo sąlyga.⁶

Reklamos kiekiai tik auga. Didžiausią dalį visos žiniasklaidos reklamos pajamų 2005 m. gavo televizijos - 42,6 proc. ir laikraščiai - 29,2 proc. Palyginus 2004-2005 metų rezultatus, reklamai televizijoje skirtos lėšos išaugo 6,2 proc., laikraščiuose - 6 proc., žurnaluose - 15,8 proc., radijuje - 2 procentais.⁷ (1 priedas)

Žiniasklaida vis labiau priklauso nuo verslininkų, taigi galima daryti išvadą, kad ji turi tarnauti ir užsakovų, o ne vien auditorijos gerovei.

Pelno siekianti žurnalistika nepaiso visuomenės intereso ir pilietiškumo, ji kuria greitai ir gerai parduodamą produktą, tarsi pusfabrikatį, kurį parsinešus namo lieka tik pasišildyti. Laikraštyje „Žurnalistų žinios“ publikuotame straipsnyje „Norite pilietinės žurnalistikos - mažiau pasitikėkite žiniasklaida“ žurnalistas Rimvydas Paleckis sako, kad pilietinė žiniasklaida vadovaujasi vertybiniais

⁵ Kompiuterinis tarptautinių žodžių žodynas INTERLEKSIS.

⁶ Žurnalistikos enciklopedija, psl. 235. Vilnius. Pradai, 1997 m.

⁷ „TNS Gallup“ duomenimis pernai reklamai žiniasklaidoje Lietuvoje išleista 363,6 mln. litų.. Paskelbta 2006 m. kovo 6 d. Prieiga: http://www.tns-gallup.lt/lt/disp.php/lt_index/lt_news/lt_news_213?cache=n&ref=%2FIt%2Fdisp.php%2FIt_search%3Fkwd%3Dinternetu

principais, varžo savo komercinį interesą, dirba ne vardan tiražo, o dėl pilietinės bendruomenės intereso.⁸ Tai yra pagrindinis šių žurnalistikos rūšių skirtumas.

Pilietinė ir komercinė žurnalistika susiduria viena su kita ir yra laikomos priešingomis savo tikslais ir veikla. Visgi tiek pilietinei žurnalistikai reikia pajamų, tiek komercinei žurnalistikai - pilietiškumo.

Žiniasklaidos priemonėms sunku išsilaikyti be reklamos, o be pajamų sunku profesionaliai ir greitai pateikti naujienas, atlikti žurnalistinius tyrimus bei tenkinti visuomenės interesą, nes tam reikia resursų. Taigi žiniasklaidos priklausomybė nuo reklamos užsakovų iš dalies yra pateisinama.

Pilietinės ir komercinės žurnalistikos persipynimą apibūdino UNESCO generalinio direktoriaus patarėjas Henrikas Juškevičius, vienoje spaudos konferencijoje pacitavęs žymaus lenkų žurnalisto Adamo Mičniko žodžius: „Žurnalistika be komercijos - tai bankrotas. Bet žurnalistika be aukštų idealų - tai cinizmas“.⁹

Apibendrinant galima išskirti lentelę su pagrindiniais pilietinės ir komercinės žurnalistikos skirtumais.

1 lentelė

Pilietinės ir komercinės žurnalistikos skirtumai

	Komercinė žurnalistika	Pilietinė žurnalistika
Reklamos kiekis	Didelis	Mažas
Priklausomybė nuo užsakovų	Didelis	Mažas
Visuomenės intereso paisymas	Mažas	Didelis
Profesionalumo lygis	Didelis	Mažas

Atsiribojus nuo sąlygos, kad yra išimčių, matoma, kad komercinė žurnalistika turi daugiau galimybių profesionaliai ruošti informaciją, tačiau ne visuomet tenkina visuomenės interesą ir labiau priklauso nuo pajamų šaltinių. Pilietinė žurnalistika, neturėdama pakankamų lėšų, negali pateikti visuomenei tiek svarbios informacijos, kiek norėtų.

⁸ Laura Gintalaitė. Norite pilietinės žurnalistikos - mažiau pasitikėkite žiniasklaida. Žurnalistų žinios, 2006/04. Paskelbta 2006 m. balandį. Prieiga: <http://www.lzs.lt/listzz.php?nr=2006/04,%20balandis>

⁹ Tarptautinė konferencija „Žodžio laisvė. Cenzūra. Bibliotekos“. Prieiga: http://ic.lms.lt/ml/178/zodzio_laisve.htm

2. PILIETINĖS ŽURNALISTIKOS ATGIMIMAS INTERNETO ŽINIASKLAIDOJE

2.1. Pilietinės žurnalistikos sklaidos internete priežastys

Pilietinė žurnalistika egzistuoja visose visuomenės informavimo priemonėse: spaudoje, radijuje, televizijoje. Tačiau atsiradus internetui, atsirado ir naujų galimybių, dėl kurių pilietinė žurnalistika ėmė sparčiai skleistis būtent šioje terpėje. Internetas turi daugiau techninių galimybių, kurie padeda įgyvendinti pilietinės žurnalistikos idėją - skatina žurnalistus pateikti ne vien faktinę informaciją, o skaitytojus net tik domėtis, bet ir reaguoti.

Lietuvoje internetu naudojasi vis daugiau žmonių, taigi galimybė gauti informaciją tokiu būdu auga. Statistikos departamento atlikto tyrimo duomenimis, asmeninį kompiuterį turinčių namų ūkių skaičius nuo 2005 m. iki 2006 m. padidėjo 26 proc., namuose turinčių interneto prieigą skaičius išaugo 2,2 karto. Asmeninį kompiuterį namuose 2000 metais turėjo vienas iš dvidešimties namų ūkių, o 2006 m. pirmąjį ketvirtį - kas trečias (2 priedas).

Statistikos departamento duomenimis, daugiausia žmonių internetu naudojasi informacijos paieškai - 40.8 proc., ryšiams, o 30.3 proc. siuntėsi laikraščius ir žurnalus. Ši statistika rodo, kad pilietinei žurnalistikai skleistis internete yra palanku, nes nemažas procentas interneto vartotojų ieško informacijos internete (3 priedas).

Internetas, kaip techninė priemonė, suteikia daug naujų galimybių žurnalistikai apskritai, o šie interneto bruožai sudaro palankią terpę pilietinei žurnalistikai plisti:

- Interaktyvumas
- Daugialypiškumas
- Operatyvumas
- Talpumas
- Pasiekiamumas

2.1.1. Interaktyvumas

Interaktyvumas padeda skaitytojams betarpiškai bendrauti su žurnalistais, greitai reaguoti į informaciją ir išsakyti savo nuomonę komentaruose. Informacija nėra statiška. Interaktyvumas - vienas svarbiausių interneto privalumų, dėl kurių pilietinė žurnalistika yra aktyvi. Skaitytojai gali pratęsti aktualią temą, papildyti ją informacija.

Interaktyvumas padeda pilietinei žurnalistikai įgyvendinti savo funkcijas: skatinti visuomenę analizuoti problemas ir ieškoti sprendimų. Komentarų forma piliečiai gali kreiptis į aukštesnius valdžios sluoksnius su savo pasiūlymais. Esant interaktyviai terpei skaitytojai skatinami būti pilietiškais. Žurnalistams pateikus informaciją, jie gali reaguoti ir kelti diskusijas, svarstyti problemų sprendimo variantus ir jų atsiradimo priežastis, pritarti arba nepritarti žurnalistų interpretacijoms. Jei nebūtų interaktyvumo (kaip, pavyzdžiui, spaudoje), pilietinė žurnalistika nesulauktų tokio didelio atsako (grįžtamojo ryšio), kuris jai būtinas norint normaliai egzistuoti.

Grįžtamojo ryšio svarbą pabrėžia doc. A. Nugaraitė. „Grįžtamąjį ryšį palengvino informacinės technologijos. Nes dabar, pavyzdžiui, internete spausdinami skaitytojų atsiliepimai, pamąstymai, ir laikraštis, turėdamas savo internetinę versiją, gali sužinoti, ką žmonės mąsto, kokia jų nuomonė apie vieną ar kitą straipsnį ir taip toliau. Tiesa, turėtume vengti ir kito kraštutinumo - chaoso, kai visi rašo tik impulsyvius išpuščius. Tai dažnai regime interneto leidinių skaitytojų komentaruose.“¹⁰ Impulsyvumas komentuojant sukelia chaosą, tačiau tai yra sveikintinas besiformuojančios polietinės visuomenės požymis.

Kitose visuomenės informavimo priemonėse žurnalistai sunkiau bendrauja su savo auditorija, o interneto žiniasklaidoje skaitytojas komentaru gali pasakyti, kad pastebėjo klaidą publikacijoje, paraginti ją ištaisyti, pavyzdžiui, jeigu neteisingai parašyta žmogaus pavardė arba yra klaida datoje. Žurnalistai mato, kokias reakcijas sukelia jų publikacijos ir gali nuspręsti, ar verta pateikti informacijos ta tema, ar ne. Internetas suteikia daug techninių galimybių bendrauti žurnalistui ir skaitytojui, kurių nėra nei spaudoje, nei radijuje, nei televizijoje.

---

¹⁰ Bernardinai.lt. Audronė Nugaraitė. Pilietinė žurnalistika Lietuvoje: mitas ar pasiekiamą realybę? Paskelbta 2005 m. gruodžio 28 d. Priega: <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/40113>

2.1.2. Daugialypiškumas

Daugialypiškumas yra interneto kaip visuomenės informavimo priemonės privalumas, kuris padeda sudominti skaitytojus informacija, nes suteikia daugiausia galimybių pateikti ją įvairiais būdais. Nors įprasta naujienas skelbti raštu, tačiau šalia jų gali būti patalpintos nuotraukos, vaizdo ar garso įrašai. Jie papildo tekstinę informaciją.

Vaizdo įrašai, nuotraukos, garsas - visa tai padeda naršytojams sužinoti daugiau informacijos, labiau domėtis tuo, kas vyksta šalyje ir už jos ribų. Internetas suteikia daugiau techninių galimybių pilietinei žurnalistikai vystytis. Nemėgstantis klausyti radijo žmogus tą pačią informaciją gali perskaityti, o neskaitantis - pažiūrėti vaizdo įrašą. Todėl svarbu informaciją pateikti visais įmanomais būdais, kad ji pasiektų kuo daugiau žmonių.

Jei žurnalistas pateikia informaciją apie parlamentarų nesutarimus posėdžių metu, jis gali patalpinti ir vaizdo įrašą, kuriame matoma situacija. Interneto naršytojas, galbūt patinęs skaityti tekstą, peržiūrės reportažą ir tokiu būdu sužinos, ką veikia parlamentariai.

Radijo stočių ar televizijų tinklalapiai gali pateikti informaciją savo formatu, šalia ją aprašydami keliais sakiniais. Komercinės Lietuvos televizijos (išskyrus LRT) nepateikia nei vaizdo įrašų, nei naujienų savo tinklalapiuose, nors tai galėtų padidinti žiūrimumą. Užsienio televizijos, pavyzdžiui Vokietijos „RTL 2“ arba Didžiosios Britanijos „Channel 4“ pateikia dalį skelbiamų naujienų tekstu ar vaizdu, taip pat laidų ar filmų anonsus.

2.1.3. Operatyvumas

Kaip žurnalistai gali nenutrūkstamai dirbti, taip skaitytojai gali nenutrūkstamai reikšti savo nuomonę. Savo pastabas ir pasiūlymus komentuose jie gali pateikti ką tik perskaitę tekstą. Jei daugialypiškumas skatina domėtis informacija, tai operatyvumas skatina į ją reaguoti, nes tai galima padaryti greitai.

Pilietinė žurnalistika turi aktyvinti piliečius, o internetas suteikia tam visas technines galimybes. Galėdami greitai pareikšti savo nuomonę, skaitytojai taip pat greitai sulaukia atsako į ją, o tuomet kyla diskusijos, ieškoma sprendimų, siūloma aktyvi veikla. Greita reakcija padeda piliečiams burtis į bendraminčių grupes, organizuoti susirinkimus, rašyti peticijas ar kreiptis į valdžios organus situacijai dar galutinai nepablogėjus.

Piliečiai gali greitai paklausti žurnalistų, pasitikslinti arba patikslinti informaciją, netgi paprašyti kokio nors eksperto nuomonės viena ar kita tema. Jei žurnalistai pilietiškai, jie suteikia skaitytojams visą

įmanomą informaciją taip pat operatyviai, kaip jos yra prašoma. Toks dialogas formuoja pilietinę visuomenę.

Operatyvumas internete lemia nuolatinę informacijos atnaujinimą, jos papildymą, redagavimą, klaidų atitaisymą. Žurnalistas gali beveik tiesiogiai pateikti medžiagą iš spaudos konferencijos - jam tereikia nešiojamo kompiuterio ir interneto. Taip pat greitai galima pateikti informaciją iš bet kurios pasaulio vietos, kurioje yra internetas.

„Internetinė žiniasklaida operatyvumu gali varžytis su radiju ir televizija, kritiškais atvejais jas net tam tikra prasme lenkdama - nuolat atnaujinamą informaciją ir nuotraukas skaitytojas bet kada gali surasti naujienų portale, nereikia derintis prie tam tikro žinių laiko, yra galimybė pateikti platesnį problemos nušvietimą“.¹¹ Skaitytojui toks informacijos pateikimas yra tiesiog patogus ir tai skatina jį sekti žinias.

Jei televizija žinias rodo vieną-du kartus per dieną, radijas įprastai transliuoja kas valandą, laikraščiai pateikia tik kitos dienos rytą, tai internete naujienos gali pasirodyti nenutrūkstamu srautu. Žinoma, įprastą programą gali nutraukti ir radijas bei televizija, tačiau informacija internete nuolat atsinaujina natūraliai. Naujienas dar galima papildyti naujais duomenimis ar komentarais.

2.1.4. Talpumas

Televizija ir radijas visą eterio laiką informacijai gali skirti tuomet, kai ji yra ypatingai svarbi, o internete ją galima talpinti šalia kitų žinių. Nuo to nenukenčia nei kitos, ne tokios svarbios naujienos internete, nei vieta, skirta reklamai. Visuomet galima talpinti informacijos papildymą, naujus komentarus.

Pilietinė žurnalistika neturi apsiriboti vien sausų faktų pateikimu - čia reikia komentarų, analizių, platesnio konteksto pateikimo, papildomos vaizdinės ar garsinės medžiagos. Šiems dalykams reikia vietos, kurią suteikia internetas.

Internetu nebūtina visą informaciją skelbti pagrindiniame tekste. Galima pateikti nuorodas į kitus rašinius ta pačia tema, atitinkamas institucijas, vaizdo ar garso medžiagą, nuotraukas. Nereikia plačiai priminti konteksto - jei skaitytojas nori jį sužinoti, gali spustelėti nuorodą ir gaus susijusią informaciją. Taip pat lengviau nurodyti šaltinius. Jei tekstas yra verstas iš užsienio kalbos ar paimtas iš kitų tinklalapių, šaltinį galima paminėti ir įdedant nuorodą, skaitytojas iškart galės skaityti originalią ar

---

¹¹ Monika Garbačiauskaitė. Internetinė žiniasklaida. Turinys ir panaudojimo galimybės. Tarptautinė konferencija: Visuomenės informavimo įstatyme įtvirtintų laisvių, teisių ir pareigų derinimas naujų technologijų amžiuje, psl. 29-30.

platesnę publikaciją, jei susidomės. Interneto talpumas supaprastina informaciją, neapkrauna jos nereikalingomis detalėmis ir padaro patrauklesne vartotojui.

Žurnalistas gali talpinti visą įmanomą informaciją, o skaitytojams tereikės pasirinkti iš srauto juos dominančią. Interneto talpa neriboja galimybių. Skaitytojai nėra priversti skaityti tik tų naujienų, kurios įdomios didžiąjai daugumai. Dėl vietos trūkumo piliečius galėtų pasiekti tik bendra informacija (pavyzdžiui, visos Lietuvos masto), o lokali, kuri galbūt yra labai aktuali vietos gyventojams (pavyzdžiui, vieno Vilniaus rajono), gali likti nepublikuota. Internete dėl talpos šios problemos išvengiama.

Tačiau interneto talpumas turi trūkumą - dėl didelio informacijos srauto ne kiekvienas susigauja jos kiekyje ir gali pasimesti. Tačiau ši problema išsprendžiama techniškai. Galima sukurti patogų tinklalapio dizainą su aiškiais rubrikomis ar pateikti naujienų archyvą, gerą paieškos sistemą. Elektroninis archyvas patogus tiek skaitytojams, tiek žurnalistams. Pastariesiems lengviau prisiminti istorijos kontekstą, o tema susidomėję skaitytojai gali lengvai rasti papildomos informacijos - tereikia į paieškos laukelį įvesti norimą žodį ar frazę.

2.1.5. Pasieliamumas

Turint kompiuterį lengva ir patogiu gauti informaciją. Tyrimų bendrovė „Gemius“ paskelbė naujausius Lietuvos interneto auditorijos tyrimų duomenis. Pirmą kartą interneto vartotojų (nuo 15 iki 74 metų amžiaus) skaičius viršijo milijoną ir siekia 1 001 456.¹² Tai beveik trečdalis visos šalies gyventojų.

Internetu skleidžiamą informaciją pasiekia vis daugiau žmonių, taigi pilietinės žiniasklaidos auditorija auga. Interneto pasieliamumas atveria pilietinei žurnalistikai kelią skatinti piliečius dalyvauti visuomeniniame gyvenime ar šalies valdymo procese.

Internetu aktuali informacija iš Lietuvos pasiekia ne vien apsisojusius šalyje. Užsienyje gyvenantys ar laikinai apsisoję Lietuvos piliečiai neturi kitos galimybės domėtis įvykiais Lietuvoje, tik skaitydami naujienas internete. Jie gali dalyvauti šalies visuomeniniame gyvenime bei diskutuoti apie problemas, siūlyti savo sprendimus.

Jei Seimas ruošiasi priimti įstatymą, tiesiogiai veikiančią ne Lietuvoje gyvenančius piliečius, be interneto jie šią informaciją gautų pavėluotai. Dabar naujienas galima sužinoti skaitant naujienų

---

¹² „Lietuvoje - 1 000 000 interneto vartotojų“. Paskelbta 2006 m. Lapkričio 13 d. Prieiega: <http://www.adnet.lt/110.html>

portalus ir interneto dienoraščius, klausantis radijo internetu ar žiūrint televizijos žinias, publikuojamas tinklalapyje www.tv.lt.

Operatyvumas, interaktyvumas, daugialypiškumas, talpumas ir pasiekiamumas - šie interneto privalumai atgaivino pilietinę žurnalistiką. Dėl jų informacija gali būti pateikiama greitai ir nemokamai, įvairiais formatais. Skaitytojai gali betarpiškai bendrauti su žurnalistais. Dėl interneto talpumo pilietinė žurnalistika portaluose neužgožia dienos naujienų, taigi gali funkcionuoti šalia komercinės žurnalistikos. Tai svarbūs pilietinės žurnalistikos akcentai, sunkiai įgyvendinami tradicinėse žiniasklaidos priemonėse.

Išmokti naudotis interneto teikiamais privalumais nesunku specialaus kompiuterinio išsilavinimo neturintiems piliečiams, taigi jie naudojami visomis galimybėmis pilietinei žurnalistikai skleisti.

2.2. Pilietinės žurnalistikos tipai internete

Pilietinę žurnalistiką internete kuria ir žurnalistai, ir pavieniai pilietiški asmenys, todėl susiformavo keli pilietinės žurnalistikos internete tipai. Jie apibrėžiami pagal sklaidos vietą, nes pilietinė žurnalistika daugiausiai sklinda:

- Interneto dienoraščiuose
- Naujienų portaluose
- Redakciniuose interneto dienoraščiuose

Interneto dienoraščiuose pilietinę žurnalistiką kuria neprofesionalūs žurnalistai, naujienų portaluose ir redakciniuose interneto dienoraščiuose - tiek profesionalūs, tiek neprofesionalūs žurnalistai. Šios sklaidos vietos skiriasi viena nuo kitos informacijos paruošimu ir pateikimo būdais.

2.2.1. Interneto dienoraščiai

Interneto dienoraštis pasaulyje vadinamas *weblog* arba tiesiog *blog*, pridėjus pastarajam žodžiui lietuvišką galūnę, toks dienoraštis imtas vadinti *blogu*. *Weblog* sąvoka atsirado sujungus du angliškus žodžius: *web* ir *log*.

Interneto dienoraštis - tai internete reguliariai viešai publikuojamos naujienos, pastabos, informacija, mintys, kurias gali kurti, skaityti ir komentuoti bet kuris interneto vartotojas, pasivadinęs slapyvardžiu ar tikruoju savo vardu. Tokius interneto dienoraščius kuriantys žmonės dar vadinami neprofesionaliais žurnalistais.

Interneto dienoraščiai patogūs pilietinei žurnalistikai skliti dėl keleto priežasčių: už sukūrimą nereikia mokėti, suprantama jų struktūra, yra komentavimo galimybė. Nereikia ypatingų programavimo sugebėjimų, kad būtų galima kurti, rašyti ir redaguoti naujienas.

Kiekvienas pilietišką žmogus gali talpinti savo mintis internete bei skatinti tai daryti kitus. Interneto dienoraščiai suteikia galimybę informuoti visuomenę be tradicinių visuomenės informavimo priemonių pagalbos.

Lietuvoje interneto dienoraščiai labiau laikomi nauju pramogos būdas internete, o užsienio šalyse jie tampa svarbia žiniasklaidos priemone. Vienas interneto dienoraščių rašytojas 2003 m. kovo mėnesį gavo akreditaciją į Baltuosius rūmus tam, kad galėtų aprašyti jų gyvenimą savo dienoraštyje.

Interneto dienoraščių istorijos lūžis - Salam Pax pasivadinusio Bagdade gyvenančio architekto dienoraštis (*dear_raed.blogspot.com*). Prieš prasidedant JAV ir sąjungininkų invazijai į Iraką, architektas savo interneto dienoraštyje aprašinėjo, kas vyksta Irake. Salam Pax žodžius citavo CNN, „Reuters“, kitos tarptautinės žiniasklaidos priemonės, tai buvo nepriklausomos, pilietinės žurnalistikos šaltinis.

Analizuojantys pilietinės žurnalistikos sklaidą interneto dienoraščiuose mano, kad lietuviški interneto dienoraščiai dar nepasiekė pasaulinio lygio. „Lietuvoje trūksta ir žymių žmonių blogų, o dabartinė blogosfera yra pernelyg vartotojiška, taikliai pastebėjo G. Oganauskas ir, atrodo, buvo visiškai teisybė: lietuviškame internete praktiškai nerastume nei socialinio, nei pilietinio aktyvizmo blogų, t.y. mūsų blogams trūksta būtent tokių savybių, kuriomis jie pasižymi visame pasaulyje“.¹³

Visgi Lietuvoje yra ir pilietinės žurnalistikos funkcijų atliekančių interneto dienoraščių. Darbe aptarti keli skirtingos tematikos - verslo, politikos ir socialinius - dienoraščiai. Verslas, politika ir socialinė tematika yra vienos pagrindinių šalyje - nuo jų priklauso tiek valstybės valdymas, tiek visuomeninis gyvenimas. Aptariamieji dienoraščiai atitinka bent du iš šių kriterijų, lemiančių jų populiarumą:

- Išrinktas geriausių „Lietuvos blogerių konferencijoje 2007“
- Neturintis analogų
- Greita reakcija į įvykius

Verslo dienoraščiai. Lietuvoje daugėja spaudos ir laidų apie verslą, tačiau juose kalbama apie nusistovėjusius reiškinius ir daroma reklama jos užsakovams. Aptariamieji verslo interneto dienoraščiai labiau orientuojasi į žmones, besidominčius verslu arba tuo, kaip jį pradėti. Pasirinkti dienoraščiai atitinka pilietinės žurnalistikos apibrėžimą, nes padeda žmonėms priimti sprendimus susijusius su verslu.

---

¹³ Balsas.cc. Vytautas Michelkevičius: ar yra Lietuvoje blogų ir blogerių: apžvelgiant pirmąją konferenciją. Paskelbta 2007 m. Kovo 15 d. Prieiga: <http://www.balsas.cc/modules.php?name=News&file=article&sid=200&mode=&order=0&thold=0>

- www.blogas.lt/jaunasverslas/
- www.blogas.lt/verslasonline/
- www.blogas.lt/espauda/
- www.blogas.lt/verslasnuo0/
- petras.kudaras.lt

Verslu besidomintis Arūnas Puščius nori padėti žmonėms kurti savo verslą, taigi interneto dienoraščių kūrimo sistemoje www.blogas.lt sukūrė tris skirtingus interneto dienoraščius apie verslą. Autoriaus iniciatyva kurti tris skirtingus dienoraščius viena tema neturi analogų Lietuvoje.

Vienas dienoraščių (<http://www.blogas.lt/jaunasverslas/>) skirtas žmonėms, norintiems pradėti savo verslą. Autorius pateikia straipsnių iš lietuviškos spaudos, verčia juos iš užsienio žiniasklaidos, pateikia įvairių patarimų kaip „Dažniausios marketingo klaidos“, „Kaip apskaičiuoti statybos kainą“, nuorodų į naudingus tinklalapius. Visa informacija žmogui, norinčiam pradėti verslą, sutalpinta vienoje vietoje - nereikia naršyti internete norint rasti patarimų. Nors publikacijas autorius rašo ne pats, tačiau savo iniciatyva pateikia juos plačiai auditorijai.

Kitas interneto dienoraštis skirtas verslui internete - „geriausios verslo idėjos online“ (<http://www.blogas.lt/verslasonline/>). Čia publikuojamos paties autoriaus mintys, komentuojama jo surasta informacija. Autorius rašo tiek apie keistus išradimus ir prekes, tiek apie realios naudos galinčius duoti dalykus. Dienoraštyje galima rasti idėjų, kurias verslininkai gali pritaikyti ir Lietuvoje. Šis interneto dienoraštis yra labiau asmeninis, parašytas gyva kalba, pavyzdžiui „Visų pirma, leiskit visus pasveikint su meilės diena:) Visų antra paskaičiuokim:) Amerikoje, kaip visi puikiai žinome, Valentino diena turi daug gilesnes tradicijas ir tai yra LABAI didelis verslas. Šią dieną švenčia net 63% amerikiečių. Ir kiekvienas iš jų nuperka kažką, kas susiję su šia diena.“¹⁴

Trečiajame A. Puščiaus interneto dienoraštyje, pavadintame „Espauda“ (<http://www.blogas.lt/espauda/>), pateikiamos nuorodos į straipsnius verslo, politikos, žiniasklaidos temomis internete. Autorius pateikia jų ištraukas, pakomentuoja ir rekomenduoja perskaityti. Autoriaus dienoraščiai - neprofesionalios žurnalistikos pavyzdys, nes jis savo publikacijomis informuoja apie verslo naujienas, pataria, komentuoja verslo pasaulio reiškinius ir visą informaciją pateikia nemokamai bei struktūrizuoti.

Dar vienas interneto dienoraštis apie verslą (<http://www.blogas.lt/verslasnuo0/>) analizuoja lietuviškus verslo reiškinius - elektroninę prekybą, parduotuvių veiklą, bankininkystę. Dienoraščio

¹⁴ „Valentino dienos milijardai“. Paskelbta 2007 m. vasario 14 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/verslasonline/218620/valentino-dienos-milijardai.html>

autorius neprisistato vardu ir pavarde, bet teigia dirbantis rinkodaros srityje ir domisi naujomis idėjomis. Šio dienoraščio išskirtinumas - publikacijos apie verslą Lietuvoje, nes dauguma kitų interneto dienoraščių rašytojų komentuoja užsienio verslą. Autorius rašo savo pastebėjimus, komentuoja įvykius, pateikia patarimų, kritikuoja ir giria įvairius projektus. Daugiausia rašoma apie Lietuvos internetinį verslą, pavyzdžiui: „Gaila, kad vienintelė lietuviška muzikos parduotuvė internete muzika.lt yra labai nevykusi, tiek dizaino ir patogumo prasme, tiek muzikos kūrinų pasiūla. Suprantu, kad autorinės teisės ir skirtingoms įrašų kompanijoms priklausančios grupės apsunkina tokį verslą, bet jei negali pasiūlyti tiksliniam segmentui jo mėgstamos muzikos internete - geriau išvis nepradėti tokio verslo.“¹⁵ Lietuvoje verslas internete plisti pradėjo neseniai, taigi dienoraščio autoriaus pastebėjimai yra naudingi norintiems naudotis internetinėmis paslaugomis, o kritika - patiems verslininkams.

Investicinės bendrovės „Aurora Holding“ kūrėjas Petras Kudasas savo verslo interneto dienoraštyje (<http://petras.kudasas.lt/>) rašo apie investicijas, vadybą, ekonomiką, aptaria perskaitytas knygas apie ekonomiką, nagrinėja reiškinius biržoje. Šis interneto dienoraštis vertas analizės, nes buvo išrinktas geriausiu verslo dienoraščiu „Lietuvos blogerių konferencijoje 2007“. P. Kudasas pateikia verslininko požiūrį į verslo reiškinius. „Tie, kas domisi finansų rinkomis, visą šią savaitę stebėjo dramas biržose: akcijos pirmiausia pradėjo pigti Kinijoje, paskui pesimizmas persimetė į Europą, o po to panikuoti pradėjo JAV — ten akcijos per dieną nukrito labiausiai nuo rugsėjo vienuoliktosios įvykių. Paaiškinimų, kodėl taip įvyko, daug, bet mano nuomone, tai mažai susiję su pačia Kinija ar jos rinka.“¹⁶ Dienoraštis rašomas pakankamai sausa, dažnai tik ekspertams suprantama kalba, tačiau jame pateikiama informacija yra išsami ir aktuali. P. Kudasas neapsiriboja kelių sakinių komentarų, jis pateikia tokias biržos reiškinių analizes, komentarus investicijų klausimais, kurios galėtų atsidurti ir profesionalioje žiniasklaidoje.

Aptartų interneto dienoraščių kūrėjų veikla atitinka pilietinės žurnalistikos sąvoką, nes skaitytojams pateikiama įvairiapusė informacija, naudingos nuorodos ir patarimai. Aptarti interneto dienoraščiai tarnauja visuomenei pateikdami jai nemokamos, naudingos ir išsamios informacijos bei padėdami priimti sprendimus versle. Verslo žurnaluose arba laikraščiuose pateikta informacija dažniausiai būna faktinė arba aptaria esamus verslo projektus ir bendroves. Jos svarbesnės verslu užsiimantiems žmonėms, o ne paprastiems vartotojams. Pastarieji jiems naudingos informacijos randa būtent verslo interneto dienoraščiuose.

¹⁵ „Muzika internetu“. Paskelbta 2007 m. sausio 5 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/verslasnuo0/206310/muzika-internetu.html>

¹⁶ „Korekcija! Korekcija!“. Paskelbta 2007 m. kovo 2 d. Prieiga: <http://petras.kudasas.lt/archyvas/category/investicijos/>

Politiniai dienoraščiai. Be verslo dienoraščių piliečiams naudingi ir sprendimus padeda priimti politiniai interneto dienoraščiai. Politiniai interneto dienoraščiai - tai laisvos politinės minties dienoraščiai, kuriuos gali kurti kiekvienas politika besidomintis asmuo. Dažniausiai tai būna politikai, politologai, taip pat politinėmis aktualijomis besidomintys žmonės. Taigi, apie politiką rašo žmonės:

- Dalyvaujantys aktyvioje politikoje
- Nedalyvaujantys aktyvioje politikoje

Politikams interneto dienoraštis reikalingas ne vien komentarams ar reiškinių analizei skelbti. Toks asmeninis tinklalapis tarnauja ir kaip nemokama reklama. Politikai čia skelbia savo idėjas, politines pažiūras. Jie informuoja visuomenę apie įvykius valdžios ir politinėse struktūrose, skatina žmones diskutuoti politinėmis temomis bei teikti savo pasiūlymus tiesiogiai „valdžios žmogui“, o pastarieji privalo į juos atsižvelgti, nes interneto dienoraštis suteikia galimybę ne tik rašyti, bet ir reaguoti.

Nedalyvaujantiems politikoje asmenims reikalingas mintims, kylančioms stebint politinius reiškinius, išsakyti. Aptardamas aktualijas blogė, žmogus gali diskutuoti su skaitytojais, analizuoti reiškinius, imtis iniciatyvų. Kuo didesnė auditorija, tuo įdomiau piliečiui skelbti savo mintis.

Pasirinkti politiniai interneto dienoraščiai vykdo pilietinės žurnalistikos funkcijas skatindami žmones domėtis politinėmis aktualijomis, pateikdami politinių įvykių interpretacijas bei greitai reaguodami į įvykius. Bus aptarti šie dalyvaujančių aktyvioje politikoje asmenų dienoraščiai:

- www.zuokas.lt
- loreta.skopos.lt
- www.politika.lt - „Briuselio dienoraščiai“

Bus aptarti šie ne dalyvaujančių aktyvioje politikoje asmenų dienoraščiai:

- www.idemokratija.info
- www.blogas.lt/mackonis
- www.blogas.lt/liutauras

Buvęs Vilniaus meras Artūras Zuokas daug kur skelbiamas kaip pirmasis Lietuvos politikas, nepabijojęs viešumo ir ėmęs aktyviai bendrauti su tauta interneto dienoraščio forma (www.zuokas.lt). Be to, A. Zuoko interneto dienoraštis „Lietuvos blogerių konferencijoje 2007“ buvo išrinktas geriausiu politikos interneto dienoraščiu Lietuvoje.

Savo tinklalapyje A. Zuokas tiesiogiai reaguoja į visas su juo susijusias aktualijas, rašo apie Vilniaus miesto reikalus, Lietuvos politines aktualijas. „Neseniai buvo baigtas kurti „Vilniaus vizija 2015 metai“ prezentacinis klipas. Jame pristatomas Vilnius kaip vienas iš patraukliausių Baltijos šalių regione miestų investicijoms, nes Lietuva yra strategiškai patogioje Europos vietoje - geografiniame jos centre ir būtent čia susikerta daug svarbių kelių.“¹⁷

Viena pirmųjų iš politikų interneto dienoraštį ėmė rašyti Kauno miesto savivaldybės tarybos ir Krikščionių demokratų partijos narė Loreta Kudarienė (<http://loreta.skopos.lt/>), dar vadinama politikų internetinių dienoraščių Lietuvoje pioniere. Politikė Lietuvos radijo laidoje „Vėjas vakarų krypties“, kurioje buvo kalbama apie interneto dienoraščius, prisiminė, jog rašyti ir taip bendrauti su rinkėjais ją paskatino sūnus, taip pat turintis interneto dienoraštį. Anot politikės, į skaitytojų gretas ji negali įtraukti vyresnės auditorijos, tačiau ji matanti, kad yra susidaręs nuolatinis skaitančiųjų ratas ir jis plečiasi.¹⁸ Politikė rašo ir apie asmeninį gyvenimą, tačiau informuoja kauniečius apie politines peripetijas Kauno miesto savivaldybės taryboje, rašo apie rinkimus, derybas, projektus. Loretos Kudarienės interneto dienoraštis prie pilietinės žurnalistikos gali būti priskirtas dėl jos nagrinėjamų gautų piliečių skundų bei prašymų internete. Miesto problemos visada bus aktualios gyventojams. „Socialinių reikalų komiteto vardu gautas prašymas dėl nekokybiškai pastatytos troleibusų-autobusų laukimo stotelės prie Krėvės pr. Nr. 111 namo. Gyventojai skundžiasi, kad pastačius stotelę jos vidus nebuvo nei išbetonuotas, nei išklotas šaligatvio plytelėmis, todėl gilios molio duobės prisipila vandens ir gyventojai dėl purvo ir telkšančio vandens negali patekti po stogu. <...> Rytoj socialinių reikalų komitetas, pasikvietęs komunalininkus ir stotelių statytojus - įmonės "Lagunta" atstovus, vyks į vietą įvertinti susidariusią situaciją.“¹⁹

Dar vienas žinomesnių politikų dienoraščių yra europarlamentaro profesoriaus Vytauto Landsbergio dienoraštis, talpinamas svetainėje www.politika.lt ir pavadintas „*Briuselio dienoraščiai*“. Jame profesorius dalijasi kasdieniais pastebėjimais apie Europos Sąjungos, Lietuvos ir pasaulio politiką. Tačiau technine prasme tai nėra tikras interneto dienoraštis. Vytautas Landsbergis nusiunčia savo mintis www.politika.lt redakcijai, o šie patalpina juos svetainėje. Dar vienas trūkumas, sukiantis

¹⁷ „Vilniaus vizija 2015“. Paskelbta 2007 m. kovo 3 d. Prieiga: <http://www.zuokas.lt/index.php?day=1173132000>

¹⁸ Lietuvos radijo laidos „Vėjas vakarų krypties“ archyvas. Laida „Blogų gerumas“. Paskelbta 2005 m. birželio 1 d.

¹⁹ „Gyventojų prašymas“. Paskelbta 2007 m. sausio 21 d. Prieiga: <http://loreta.skopos.lt/>

nepatogumų skaitytojams - nėra galimybės komentuoti dienoraštį. Visgi politikas atlieka politikos analitiko vaidmenį ir pateikia žmonėms naują požiūrį į kai kuriuos reiškinius, pavyzdžiui: „Rusijos prezidentas jau kelintą sykį per trumpą laiką šneka, kad Gruzija rengiasi karui. Jie ketina pralieti kraują Abchazijoje ir Pietų Osetijoje, o mes tada smogsim atgal - maždaug taip ir dėstoma. Žinoma, tokie tariami Gruzijos ketinimai yra nesąmonė.“²⁰

Aktyvioje politikoje nedalyvaujantys ir politinius interneto dienoraščius rašantys žmonės pateikia įvairesnių nuomonių. Jie nepriklauso partijoms ir neskelbia jų ideologijos. Šie žmonės skatina aktyvias diskusijas, inicijuoja naujus projektus, aptaria politikos aktualijas visiems suprantama kalba.

Vienas labiausiai pilietinės žurnalistikos apibrėžimą atitinkančių dienoraščių yra programuotojo ir politikos filosofijos studento Žygimanto Medelio tinklalapis www.idemokratija.info. Šis dienoraštis yra išskirtinis, nes jame pateikiama informacija pagrįsta matematiniais tyrimais, kurie pateikiami šalia komentarų. Pavyzdžiui, dienoraščio autorius sudarė Seimo narių komandiruočių žemėlapi, kurį galima parsisiųsti. Anot Ž. Medelio, „kelionių žemėlapis turėtų rodyti, kiek Seimo nariai keliauja po regioną kurio lyderiais čia taip norima būti. Tokių kelionių kiekis bent iš dalies leistų spręsti, ar tai tėra tik tauškalai, ar yra dirbama“²¹ Tokia informacija padeda skaitytojams susidaryti aiškesnę nuomonę apie visuomenės atstovus valdžioje. Ž. Medelis savo interneto dienoraščio aprašyme teigia, kad „nors nedaugelis gali imtis politikos, visi mes galime apie ją spręsti“. Todėl šiame dienoraštyje nagrinėjami Seimo rinkimai, temos, svarstomos Seime ir Vyriausybėje. Autorius nevengia kritikos valdžiai, tačiau pateikia ją argumentuotai, atlikdamas įvairius tyrimus ir pateikdamas statistiką.

Apie politiką savo interneto dienoraštyje rašo buvęs žurnalistas Vilius Mackonis (<http://www.blogas.lt/mackonis/>). „Kiti komentarai, kitos nuomonės, kiti požiūriai, kitos įžvalgos - tai, kas dar neišsakyta žiniasklaidoje“, - rašo dienoraščio autorius. Šiame interneto dienoraštyje paliečiamos temos, kurios nenagrinėjamos šalies žiniasklaidoje, taip pat aptariamas žiniasklaidos ir politikų bendradarbiavimas. Žurnalistas ne darbo metu kuria tai, kas tradicinėje žurnalistikoje būtų laikoma netinkamo formato komentarais. „Visgi Algirdas Paleckis pasiekė savo, kad ir kaip iš jo šaipytumeisi, Viliau. Ir tu, Artūrai Zuokai, veltui šaipaisi iš Algirdo. <...> Štai aš visą rytą niūniuojau "aš tikiu tavim vilnieti, aš tikiu". Naktį nemiga kamavo - taip pat niūniavau. <...> O svarbiausia - A. Paleckį paminėjo visos televizijos, visi interneto leidiniai, laikraščiai. Net "Dviračio šou".“²² Interneto

²⁰ Politika.lt. Gruzija pavojuje. Paskelbta 2006 m. spalio 25 d. Prieiga: http://politika.lt/index.php?cid=9322&new_id=1816

²¹ „Seimo narių komandiruočių ir kelionės. Google Maps“. Paskelbta: 2006 m. gegužės 26 d. Prieiga: <http://www.idemokratija.info/articles/category/seimas>

²² „Viesieji pop-ryšiai, arba kurią vietą A.Paleckis užims topuose?“ Paskelbta 2007 m. sausio 26 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/mackonis/212446/viesieji-pop-ryšiai-arba-kuria-vieta-apaleckis-uzims-topuose.html>

dienoraštis rašomas gyva kalba, kurios trūksta tradicinėje žiniasklaidoje. Nemėgstantiems skaityti sausa kalba parašytų straipsnių tradicinėje žiniasklaidoje, toks dienoraštis yra lengvai suprantamas. Žurnalisto komentarai pateikia skaitytojams nepriklausomą nuo politinių ideologijų nuomonę.

Kitas populiarus interneto dienoraštis apie politiką priklauso viešųjų ryšių specialistui Liutaurui Ulevičiui (<http://www.blogas.lt/liutauras/>). Kaip ir V. Mackonis, jis rašo ne vien apie politiką, bet ir apie žiniasklaidą, verslą. „Jau spėjau anksčiau, o dabar Leonidas Donskis, Algirdas Krupavičius, Stasys Povilaitis ir Merūnas patvirtina, kad Kauno Liberalų ir centro sąjungos politikai jais manipuliavo. Ar Zenonui Vaigauskui tai visiškai nesvarbu? Galbūt laikas Vyriausiajai rinkimų komisijai imtis sankcijų ir nutraukti tokioms politinėms partijoms valstybinį finansavimą?“²³ Autorius kelia naujus klausimus, prognozuoja politinio Lietuvos gyvenimo ateitį, nagrinėja politinius reiškinius ir skatina skaitytojus reikšti savo nuomonę.

L. Ulevičius pabandė gauti akreditaciją į Seimą, tačiau sulaukė atsakymo, jog interneto dienoraštį rašantis žmogus, kuris nėra profesionalus žurnalistas, akreditacijos gauti negali. „Remiantis įstatymo reikalavimais laukiame Jūsų sutarties su minėta bendrove arba žurnalistų profesinės organizacijos pažymėjimo.“²⁴ Toks Seimo sprendimas rodo, kad valdžia dar nežino, ar suteikti informaciją neprofesionalia žurnalistika užsiimantiems asmenims. Profesionalūs žurnalistai tradicinėse žiniasklaidos priemonėse medžiagą iš Seimo pateikia vienaip, o pilietiškai interneto dienoraščių kūrėjai - kitaip, galbūt nauju rakursu.

„Svarbiausia, tokia pozicija reikštų, jog pilna apimti saviraiškos laisvė užtikrinama tik formalių žurnalistų grupei, o laisvojo žurnalisto (angl. freelance journalist) profesija būtų panaikinta kaip teisinė kategorija.“²⁵ Liutauras Ulevičius šią problemą įvardina kaip pilietinės žurnalistikos užgniauzimą. Žmonėms, kurie domisi politika ir gali apie ją rašyti, turėtų būti leista prieiti prie valdžios žmonių, teirautis jų nuomonės. Kitu atveju, Lietuvoje niekada nebus visiškai laisvos pilietinės žurnalistikos politinėmis temomis.

Politikai savo interneto dienoraščiuose pateikia asmeninį požiūrį į politines aktualijas. Jie ne tokie oficialūs kaip interviu žiniasklaidos priemonėms, todėl įdomūs skaitytojams. Kai dienoraščius leidžiama komentuoti, žmonės gali jiems išsakyti savo nuomonę, į kurią dienoraščių autoriai turi

²³ „Sveiki atvykę, į „Liberalų ir centro sąjungos etikos“ pasaulį!“ Paskelbta 2007 m. kovo 3 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/liutauras/225194/sveiki-atvyke-i-liberalu-ir-centro-sajungos-etikos-pasauli.html>

²⁴ „Bloggerio akreditavimas: Seimo RsV skyriaus nuomonė“. Paskelbta 2007 m. kovo 27 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/liutauras/233092/bloggerio-akreditavimas-seimo-rsv-skyriaus-nuomone.html>

²⁵ „Bloggerio akreditavimas: Seimo RsV skyriaus nuomonė“. Paskelbta 2007 m. kovo 27 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/liutauras/233092/bloggerio-akreditavimas-seimo-rsv-skyriaus-nuomone.html>

atsižvelgti. Politikai interneto dienoraščiuose gali ne tik reklamuotis, bet ir skleisti pilietinę žurnalistiką, pateikdami skaitytojams žurnalistų neapdorotą savo požiūrį į įvykius. Tai tarsi pirminis informacijos šaltinis, pasiekiamas internetu.

Eiliniams piliečiams interneto dienoraštis – puiki priemonė patiems atsirinkti dominančią informaciją ir ją komentuoti. Tradicinėse žiniasklaidos priemonėse šį darbą atlieka žurnalistai – jie vienus įvykius nušviečia plačiau, kitus nutyli. Žinoma, šią informacijos atranką kartais lemia ir žiniasklaidos priemonės priklausomybė nuo įtakingų politinių asmenų. Piliečiai interneto dienoraščiuose patys gali susirūšiuoti prioritetus ir dalintis mintimis su skaitytojais, kuriems tie prioritetai yra artimi.

Socialiniai dienoraščiai. Tarp pilietinės žurnalistikos funkciją atliekančių interneto dienoraščių reikėtų paminėti ir socialinėmis temomis rašomus dienoraščius.

Vienas labiausiai atitinkančių pilietinės žurnalistikos sąvoką yra „Miesčio blogas“:

- www.blogas.lt/vytauc/

Čia rašoma apie įvairias gyvenimo situacijas ir pateikiami patarimai, kaip išvengti problemų. „Miesčio blogas“ informaciją apie save pateikia tik savo draugams. Autorius iškilusias asmenines problemas aprašo plačiai, pakomentuodamas reiškinius, keldamas klausimus ir patardamas skaitytojams. Jis moko skaitytojus iš savo klaidų. Dienoraščio autorius pateikia istorinių faktų (pavyzdžiui, apie tai, ką švenčiame Kovo 11-tąją) ir suteikia naudingos informacijos, „Mielieji, jei kada prireiks daryti vaikui pasą, tai migracijos poskyryje jums reikės: 1. Abiejų tėvų ir vaiko. 2. Abiejų tėvų pasų (arba ATK) vaiko gimimo liudijimo. 3. 4 vaiko nuotraukų. 4. Kvito iš Hansabanko, kad sumokėjote pinigus (30 litų- jei neskubiai, 60 LT- jei norite per 5 d.d.)“²⁶ Autoriaus dienoraštyje daug nuotraukų, kurios iliustruoja viską nuo įspūdžių iš kelionių iki naujų sumuštinių receptus. Kiekvienas pateiktas faktas iliustruojamas, o tai tik patvirtina, kad autorius pateikia ne melagingą informaciją.

Apie pačią pilietinę žurnalistiką savo interneto dienoraštyje dažnai rašo žurnalo „Computer Bild“ redaktoriaus pavaduotojas Audrius Radzevičius (audrius.puslapiai.lt). Čia nagrinėjami straipsniai apie pilietinę žurnalistiką, autorius domisi laisvąja Baltarusija internete ir renka nuorodas į internete už Baltarusijos laisvę kovojančių žmonių straipsnius. Dienoraščio autorius taip pat rašo apie informacines technologijas, tačiau domisi pilietine žurnalistika ir ja neužsiimdamas pateikia naudingų nuorodų susidomėjusiems žmonėms.

²⁶ „Jei darysite vaikui pasą“. Paskelbta 2007 m. kovo 16 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/vytauc/229061/jei-darysite-vaikui-pasa.html>

Lietuviškų interneto dienoraščių, kuriuos galima traktuoti kaip pilietinę žurnalistiką, nėra daug. Jų autoriams trūksta suvokimo, kad rašoma ne sau, o skaitytojui. Pamirštama, kad dienoraštį skaito didelė žmonių grupė. Nėra teminių dienoraščių, o jei atsiranda, dažniausiai jie būna remiami komercinės žiniasklaidos ir turbūt ne visai tokie, kokių norėtų autoriai. Taip pat trūksta operatyvumo - dienoraščių autoriai negreitai reaguoja į įvykius. Dėl to Lietuvoje populiariausi tie interneto dienoraščiai, kurių autoriai patys atranda naujos medžiagos ir savo įspūdžius aprašo taip, kad tai būtų naudinga ir įdomu bet kokiam skaitytojui.

Piliečių interneto dienoraščiai įrodo, kad informacinės technologijos suteikia daug galimybių plėtoti pilietinę žurnalistiką eiliniams piliečiams, kurie domisi visuomeniniu ir politiniu šalies gyvenimu. Kiekvienas pilietis, mokantis naudotis internetu ir sklandžiai dėstyti mintis raštu, gali pateikti visuomenei savo požiūrį, kuris paskatina skaitytojus domėtis įvykiais ir priimti jiems svarbius sprendimus. Dienoraščių autoriai savo noru ir negaudami už tai jokio atlygio tarnauja visuomenei.

2.2.2. Naujienų portalai

Interneto dienoraščiai - tai neprofesionalioji pilietinės žurnalistikos pusė, tačiau yra ir profesionalios pilietinės žurnalistikos. Pilietinei žurnalistikai vietos skiria komerciniai interneto naujienų portalai. Dažniausiai tai būna atskira rubrika, kurioje savo pilietines mintis reiškia įvairūs visuomenės veikėjai, nevyriausybinės organizacijos ar pilietiškai visuomenės nariai.

Darbe aptariami didžiausi Lietuvos naujienų portalai, naujienas publikuojantys, kurie naujienas publikuoja tik internete ir turi rubriką, kuri vykdo pilietinės žurnalistikos funkcijas:

- www.bernardinai.lt
- www.balsas.lt
- www.delfi.lt

Interneto naujienų portalas www.bernardinai.lt pilietinei žurnalistikai skyrė rubriką „*Pilietinės iniciatyvos*“. Čia rašoma apie visuomenės protestus, pilietines iniciatyvas, diskusijas visuomenei aktualiomis temomis, pilietinę visuomenę, politines ir socialines problemas, skatinama pasirašyti

įvairias peticijas. Publikacijų kiekis per mėnesį nėra didelis, pavyzdžiui, 2007 m. kovą - 15, lyginant su tuo faktu, kad informacija kitose rubrikose atsinaujintina kelis kartus per dieną.

Portalas pateikia straipsnių, aiškinančių žmonėms Konstitucinio Teismo nutarimus, svarbius visuomenei, pavyzdžiui „Partijos rinkimus uzurpuoja paskutinį kartą“ - apie pasikeisiančią rinkimų tvarką, interviu su pilietiškais žmonėmis, pavyzdžiui „Marta Čubajevaitė. Savanoriška veikla - tai gyvenimo būdas“ - apie veiklų jaunimą. Taip pat yra piliečių nuomonių apie reiškinius Lietuvoje ir pasaulyje, kurios ragina nebūti abejingais, pavyzdžiui „Replika. Milda Tarcijonaitė: Apsidairyk, gal kam reikia pagalbos“ - apie žmogišką supratingumą. www.bernardinai.lt šioje rubrikoje nuolat pateikia informacijos apie Vilniaus „Lietuvos“ kino teatro likimą. Nuo 2007 m. sausio 1 iki 2007 m. balandžio 18 d. portalas pateikė penkias publikacijas šia tema.

www.bernardinai.lt taip pat publikuoja ekspertų komentarus politikos, religijos, kultūros ir kitomis temomis rubrikoje „**Komentarai**“. Pavyzdžiui, religijos temomis atsiliepiamus rašo kunigai, politikos - politologai. Ekspertų nuomonė padeda skaitytojams labiau įsigilinti į jiems rūpimas temas, nes informacija komentaruose ne vien pateikiama sausais faktais, bet ir analizuojama, interpretuojama.

Interneto naujienų portalas www.balsas.lt pilietinei žurnalistikai skiria rubriką „**Pilietinė visuomenė**“. Ji savo turiniu panaši į „Pilietinių iniciatyvų“ rubriką jau aptartame portale, bet daugiau skelbiama aktyvių piliečių nuomonė, pavyzdžiui „Kaip bilietų pardavėjai tyčiojasi iš roko fanų“ - apie bilietų platinimo agentūros sukčiavimą, „Donatas Paulauskas: Mes mylim komunizmą!“ - apie demokratiją Lietuvoje. „Pilietinei visuomenei“ taip pat skiriama nedidelė portalų dalis, o tekstų skaičius, pavyzdžiui, 2007 m. kovą - 15.

Portalas tekstų apačioje skelbia, kad „Balsas.lt“ rubrikoje „Pilietinė visuomenė“ publikuojami visi redakcijai atsiųsti laišškai, kuriuose neanoniminiai autoriai išreiškia savo poziciją įvairiais visuomenei aktualiais klausimais. Tekstai publikuojami jų netrumpinant ir neredaguojant. Už straipsnyje išdėstytas mintis atsako straipsnio autorius.“ Dėl tokios portalų politikos ši rubrika panaši į interneto dienoraštį.

www.balsas.lt be specialios rubrikos publikuoja politikų nuomones apie reiškinius Lietuvoje rubrikoje „**Politikų tribūna**“ bei ekspertų straipsnius rubrikoje „**Komentarai ir analizė**“. Šiose rubrikose pateikiama informacija nagrinėja politikos, ekonomikos ir socialinius reiškinius Lietuvoje bei pasaulyje. Nors čia pateikiami komentarai nėra žurnalistų nuomonė, tačiau ir ekspertų svarstymai bei problemų sprendimų ieškojimai padeda žmonėms susidaryti ne vienpusišką nuomonę.

Interneto naujienų portalas www.delfi.lt taip pat turi analogišką rubriką „Vox Populi“. Portalas skelbia: „Rubrika „*Vox Populi*“ skirta tam, kad bet kas iš DELFI skaitytojų galėtų pasidalinti mintimis apie rūpimas problemas bei klausimus ir išgirsti, ką apie tai mano kiti.“ Tai vėlgi panašu į profesionalų interneto dienoraštį, nes portalas neatsako už rašinio turinį. Šioje rubrikoje skaitytojai rašo apie tai, kas jiems rūpi - emigraciją, sveikatos apsaugą, politiką. Yra publikacija, kuria žmogus kreipiasi į portalo komentatorius, skatindamas juos būti padoresniais: „Atsiverskit bet kokį straipsnį - visur šlykštūs, juodi, šmeižiantys komentarai, it blusos karo metu. Fui, ar jums negėda, ar jūs taip save realizuojate?“²⁷. Pilietiškų publikacijų kiekis šioje rubrikoje 2007 m. kovą - 14.

www.delfi.lt rubrikoje „*Nuomonių ringas*“ publikuoja politikos, kultūros, literatūros apžvalgininkų rašinius, kuriuose išsamiai aptariami įvykiai Lietuvoje ir visame pasaulyje. Vienoje ar keliose srityse besispecializuojantys apžvalgininkai išsamiai komentuoja aktualius reiškinius, padeda skaitytojams susidaryti aiškesnį įvykių vaizdą.

Lietuvos interneto naujienų portalai pilietinei žurnalistikai skiria nedidelę dalį savo tinklalapio ir neįtraukia į pilietinių straipsnių rašymą profesionalių žurnalistų. Pavyzdžiui, 2007 m. balandžio 26 www.bernardinai.lt paskelbė 8 publikacijas iš minėtose rubrikose, o www.balsas.lt ir www.delfi.lt – po 3. Naujienų portaluose pilietiškiausios yra nuomonės bei žmonių laiškai. Galima daryti išvadą, kad pilietinę žurnalistiką interneto naujienų portalų vysto jų skaitytojai bei savo sričių ekspertai, o ne profesionalūs žurnalistai. Portalus pilietinės žurnalistikos srityje pralenkia interneto dienoraščiai, kurie, nors ir nėra profesionalūs, pateikia įvairesnių nuomonių ir daugiau įvykių analizės.

2.2.3. Redakciniai interneto dienoraščiai

Kai kurie naujienų portalai kuria redakcinius interneto dienoraščius, kurie papildo skaitytojams ir ekspertų komentarams skirtas rubrikas. Šiuos dienoraščius pildo žurnalistai arba su redakcija bendradarbiaujantys žmonės. Jie čia rašo gana išsamias publikacijas, pateikia faktų ir statistikos arba tiesiog savo nuomonę aktualiais klausimais. Aptariami tie redakciniai interneto dienoraščiai, kuriuose rašo portalo žurnalistai, skelbiantys savo asmeninę nuomonę, nepatenkančią į kitas portalo rubrikas:

- vz.lt - „Dienoraščiai“
- www.alfa.lt - „Blogas“

²⁷ Delfi.lt. Ei, 98 proc. DELFI komentatorių! Paskelbta 2007 m. balandžio 6 d. Prieiga: <http://www.delfi.lt/news/daily/voxpathuli/article.php?id=12788111>

- www.delfi.lt - „Redakcijos blogas“

Vienas tokių redakcinių dienoraščių yra „Verslo žinių“ tinklalapyje (<http://vz.lt/>). Rubrikoje „**Dienoraščiai**“ yra 10 skirtingų interneto dienoraščių. Vienas jų - darbe jau aprašytas „VerslasOnline“. Kiti pavadinti žmogaus vardu ir pavarde, pavyzdžiui „Aurelijus Katkevičius“ arba tiesiog „Ekonomikos studentės dienoraštis“, „Skaitytojo dienoraštis“, „Verslininko žmona rašo“. Yra ir „VŽ dienoraštis“ - tai dienraščio „Verslo žinios“ internetinio portalo redakcijos dienoraštis.

Redakcijos darbuotojai šiame dienoraštyje rašo pastebėjimus, susijusius su darbu arba mintis, kurios nėra skelbiamos profesionaliose publikacijose. Pavyzdžiui korespondentė Justina Juršytė rašo: „Viename susitikime su žurnalistais ministras pasakojo kaip tikrina rajonų notarus. „Užeinu į vieną kabinetą, o ten notaro padėjėja telefonu kalba. Pasiunčia mane piktai už durų. Stoviu eilėj, laukiu. Tiek notarai uždirba, o net atsisėsti nėra!, - stebisi ministras“²⁸, - ir papasakoja, kaip ministras turėjo notarei rodyti darbo pažymėjimą. Jų publikacijos paįvairintos interneto dienoraščiams būdinga šnekamąja kalba bei „veidukais“, pavyzdžiui: „Ta pati matematika ir tik privilegijuotam redaktoriui matomas kuri nors atsakymą pasirinkusiųjų skaičius parodė, kad ne, gedimas čia niekuo dėtas. Čia - statistika :)“²⁹ Žurnalistai redakciniuose dienoraščiuose turi galimybę suteikti žmonėms informacijos, kuri jiems yra įdomi.

www.vz.lt dienoraščius pildo ir kiti verslu besidomintys žmonės, ne vien redakcijos darbuotojai. Čia jie išreiškia savo nuomonę įvairiausiais su verslu susijusiais klausimais arba aptaria naujoves. Pavyzdžiui, „Skaitytojo dienoraštyje“ yra tema „Kur dėti Lietuvą internete?“. Skaitytojas aiškinasi, kam reikalingas internetas ir ar reikia jame Lietuvos. „Jei jau atstovauti, tai visur. Bet tada būkim paprasti ir konkretūs. Jei trūksta centrinio mūsų valstybės institucijų tinklalapio, tai taip ir sakykim. Koks penketas vyrukų ir moterų dėl koalicijų nesusitaria, o čia visiems susitarti dėl bendro reprezentacinio portalo...“³⁰ Dienoraščio autorius iškelia problemą dėl centralizuoto valstybinių institucijų tinklalapio ir mini, kad Lietuva vis dar neturi savo šalį reprezentuojančio portalo. Kuriant Lietuvos įvaizdžio strategiją, ši problema aktuali.

²⁸ Vz.lt. Ministro raganų nedžioklė. Paskelbta 2007 m. kovo 13 d. Prieiga: <http://vz.lt/Default.aspx?link=http://vz.lt/Default2.aspx?BlogID=9ee5b194-9328-4852-91d4-1281bf44453aAMMPreadcomment=1>

²⁹ Vz.lt. Statistika. Paskelbta 2006 m. gruodžio 16 d. Prieiga: <http://vz.lt/Default.aspx?link=http://vz.lt/Default2.aspx?BlogID=9ee5b194-9328-4852-91d4-1281bf44453aAMMPreadcomment=1>

³⁰ Vz.lt. Kur dėti Lietuvą internete? Paskelbta 2007 m. vasario 7 d. Prieiga: <http://vz.lt/Default.aspx?link=http://vz.lt/Default2.aspx?BlogID=40c66401-c85b-42b0-965b-b69c4fdb9377>

„Verslo žinių“ interneto dienoraščiai įvairūs, kai kurie panašūs į profesionalią žurnalistiką, kai kurie - tiesiog nuomonės. Visgi verslo portalą, kuris skelbia beveik vien faktus, šie dienoraščiai papildo analitika ir tuo pačiu pilietine žurnalistika. Komentuojami verslo pasaulio reiškiniai padeda skaitytojams pažvelgti į jį giliau ir priimti su verslu susijusius sprendimus.

Kai naujienų portalas specializuotas, tokie yra ir jo redakciniai interneto dienoraščiai. Įvairių sričių naujienas skelbiantis portalas www.alfa.lt turi rubriką „**Blogas**“, kurioje interneto dienoraščius pildo 11 redakcijos darbuotojų - nuo žurnalistų iki vadybininkų, dienoraštį rašo ir portalo www.alfa.lt direktorius Virgis Valentinavičius. Šie interneto dienoraščiai nespecializuoti. Juos galima pavadinti socialiniais, nes dauguma aptariamų problemų yra iš socialinės srities - vyrų ir moterų santykiai, rasizmas, emancipacija. Redakcija leidžia savo darbuotojams išsakyti nuomonę, kuri nėra talpinama portale šalia kitų naujienų, bet įdomi skaitytojams.

Šio portalo dienoraščiai išsiskiria publikacijų dydžiu - jos ilgos ir išsamios. Aktyviausiai redakcinį interneto dienoraštį pildanti žurnalistė Aušra Kurtkutė nagrinėja vyrų ir moterų santykių temą. Ji publikacijose pateikia nuorodų į straipsnius, citatų, statistikos, tačiau šiuos straipsnius nuo žurnalistinių skiria jos asmeninė nuomonė. „Tūkstančiui vyrų tenka beveik 200 moterų daugiau. Iškreipta rinka, kurioje vienas statistinis vienetas įvertinamas neobjektyviai - vyrų infliacija. Todėl segėk mini sijonus, skuskis galvą plikai ar augink kasas - tam tikru momentu apims depresija, kad visi vyrai dingo. Lyg dinozaurai išmirė - nereikėjo net kometos.“³¹ Šios žurnalistės dienoraštis labiausiai atlieka pilietinės žurnalistikos funkcijas, nes jame talpinama informacija yra aktuali (pavyzdžiui, vasario 14 d. rašoma apie Valentino dieną, prieš rinkimus - apie politikų reklaminę kampaniją), atkreipia dėmesį į visuomenės problemas, pateikia naujų, nors ir ironiškų pasiūlymų: „Pagalvojau, kad politikai bent jau priešrinkiminiu laikotarpiu galėtų žmonėms pasitarnauti: po visą Lietuvą keliauti ne su bukletais ir reklaminiiais šūkais, tačiau su šluotomis ir „pampersais“. Kam namus sutvarkyti, o kam vaikus prižiūrėti, kad piliečiai ramiai galėtų didinti BVP.“³²

Portalo vadybininkė Dovilė Vaitkevičiūtė savo dienoraštyje skaitytojus informuoja apie redakcijos vidinį gyvenimą ir naujienas - kokie svečiai lankosi, kokie projektai kuriami. Ji ne vien įvardina faktus, bet ir išreiškia savo požiūrį į įvykius. Kiti portalo dienoraščių autoriai įrašai yra asmeniniai, neliečiantys visuomeninių aktualijų, todėl juos galima vadinti labiau asmeniniais interneto dienoraščiais nei pilietine žurnalistika.

³¹ Alfa.lt. Kada vyrą pakeis holografija? Publikuota 2007 m. kovo 20 d. Prieiga: <http://www.alfa.lt/straipsnis/130442>

³² Alfa.lt Kada politikai už cirka pareikalau pinigų? Publikuota 2007 m. vasario 22 d. Prieiga: <http://www.alfa.lt/straipsnis/125486>

Interneto naujienų portalas www.delfi.lt savo redakcinį interneto dienoraštį, kuriame, kaip ir www.vz.lt, yra keli atskiri dienoraščiai, kurių vienus kuria portalo redakcija, o kitus - žurnalistais nedirbantys žmonės. Rubrika vadinasi „**Redakcinis blogas**“. Pavyzdžiui, „Delfiraštyje“ pateikiama informacija apie redakciją, redaktorės pavaduotojas Gytis Oganauskas kuria blogą „Mediatorius“, kuriame, kaip pranešama, „skenuoja pasaulio blogus ir žiniasklaidą“.

Kilus nesutarimams tarp portalo ir dienraščio „Respublika“, redakcija „Delfiraštį“ panaudojo atsakomosioms publikacijoms. Laikraštis puolimams išnaudoja pirmuosius puslapius, o interneto portalas informaciją pateikia neatimdamas iš skaitytojų galimybės sužinoti dienos naujienas. Pilietinė žurnalistika internete gali egzistuoti neužgoždama kitos informacijos.

Kaip atskirą atvejį galima paminėti studentų laikraščio „Studentų era“ interneto dienoraštį www.blogas.lt/studentuera/. Laikraščio redakcija, dienoraštyje iš pradžių aprašinėjusi tik savo darbą, ėmė gilintis į problemas, rengti seminarų atpasakojimus ir skatinti skaitytojus diskutuoti problemineis klausimais. „Viešosios bibliotekos tikslas - būti informacijos centru, prieinamu visiems vartotojams. Kol Lietuvos viešosios bibliotekos nepakeis požiūrio į skaitytoją, pagerėjimo nesulauksime. Tikėkimės, kad greitai nebesiraukysime suvokę, kad teks praverti bibliotekos duris. Nesutinki? Pritari? Nesutinki su nesutikimu? Rašyk komentarą.“³³ Žurnalistai rašo temomis, aktualiomis studentams, nes akademinis jaunimas yra svarbi pilietinės visuomenės dalis, galinti daryti įtaką valstybei. Šis interneto dienoraštis „Lietuvos blogerių konferencijoje 2007“ laimėjo geriausio teminio interneto dienoraščio vardą.

Pilietinė žurnalistika, skirta tam tikrai grupei žmonių, yra naujas reiškinys. Kiekvienas laikraštis galėtų turėti interneto dienoraštį, skirtą savo skaitytojams ir ten išklausti jų nuomonės bei leisti žurnalistams nevaržomai analizuoti problemas. Jei laikraščiai yra varžomi reklamos užsakovų, savo idėjas žurnalistai galėtų reikšti internete. Tokiu būdu pilietinė žurnalistika plistų Lietuvoje. Kol kas šis reiškinys būdingas tik naujienų portalų redakcijoms.

---

³³ „Savaitės tema: bibliotekos (ne)jūsų paslaugoms“. Publikuota 2006 m. gruodžio 12 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/studentuera/199409/savaite-tema-bibliotekos-nejusu-paslaugoms.html>

2.3. Pilietinės žurnalistikos internete sukelti judėjimai

Pilietinė žurnalistika turi egzistuoti ne vien tam, kad įrodytų, jog toks reiškinys Lietuvoje yra. Pilietinė žurnalistika, atlikdama savo funkcijas, turi pasiekti tam tikrų rezultatų politinio šalies gyvenimo reguliavime, pilietinių akcijų rengime. Informuodama piliečius apie jiems kenksmingus dalykus, pilietinė žurnalistika turi juos paskatinti imtis veiksmų. Įvardinus tuos veiksmus ir jų rezultatus galima apibendrinti, kokią naudą visuomenei duoda pilietinė žurnalistika.

2.3.1. Akcijos ir peticijos

Pilietinė žurnalistika internete siūlo žmonėms protestuoti prieš tam tikrus reiškinius naujais būdais - elektroniniu būdu pasirašant įvairias peticijas ar dalyvaujant internete skelbiamose akcijose.

Žiniasklaida nenutylėjo faktų iš Krekenavos agrofimos ir bendrovės buvusios darbuotojos Dalios Budrevičienės ginčo dėl atlyginimų vokeliuose. Platus šio reiškinio nagrinėjimas Lietuvos žiniasklaidoje sukėlė itin didelį piliečių pasipiktinimą ir 2006 m. kovo 24 d. buvo pradėta akcija „Nepirk „Krekenavos“. „Šiandien labai daug kas priklauso nuo mūsų atsako, nuo mūsų konkrečių veiksmų. Todėl raginame visus Lietuvos žmones boikotuoti „Krekenavos“ agrofimos produkciją. Įrodykime, kad esame laisvi rinktis. Taip pat raginame Lietuvos Prezidentą, Vyriausybės vadovą, Seimo narius išsakyti savo poziciją dėl iš valstybės besityčiojančios reklamos ir imtis konkrečių veiksmų, jog tokio pobūdžio reklama nebūtų skelbiama ateityje.“³⁴

Vėliau, 2006 m. balandžio 27 d., akcijos iniciatoriai sukūrė tinklalapį www.boikotas.lt, kuriame patalpino tekstą, raginantį nepirkti šios bendrovės produkcijos. Tekstas išplatintas diskusijoje, siųstas elektroniniu paštu, publikuotas komentaruose. Akcija atgarsio susilaukė ir Lietuvos interneto žiniasklaidoje: „Akcijos iniciatorius tiki, kad, nustoję pirkti krekenaviškių prekes, vartotojai paauklės verslininkus daugiau nemokėti algų vokeliuose. „Kai norisi mėsos - tiesiog nepirk „Krekenavos“, - perdaręs seną šios įmonės reklamos šūkį, kviečia laiško autorius.“³⁵

Nors akcija nuskambėjo visoje Lietuvoje, Krekenavos agrofimos direktorius 2006 m. kovo 30 d. teigė, kad ji nepadarė poveikio. "Imtis kokių nors priemonių kol kas nežadame. Šita akcija mums neturi jokios įtakos, neįjaučiame pardavimų mažėjimo", - sakė Krekenavos agrofimos direktorius Linas

³⁴ „Tiesiog nepirk Krekenavos“. Paskelbta 2006 m. balandžio 27 d. Prieiga: www.boikotas.lt

³⁵ Lrt.lt „Kai norisi mėsos - nepirk „Krekenavos“. Paskelbta 2006 m. kovo 28 d. Prieiga: <http://193.219.139.117/new/news.php?strid=31489&id=1659075>

Grikšas.³⁶ Jeigu pardavimų ir nesumažėjo, galbūt žmonės pasiekė kitas šios pilietinės akcijos tikslas - suprasti, kad net ir elektroniniais laiškais galima ugdyti Lietuvos žmonių pilietiškumą ir skatinti juos protestuoti. Tokio žurnalistų dėmesio ir visuomenės palaikymo sulaukusi akcija veiksų paragino imtis ir šalies valdžią - Valstybinė mokesčių inspekcija pradėjo socialinę reklamą, raginančią pranešti apie atlyginimus vokeliuose mokančius darbdavius. Rezultatas akivaizdus - Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos per du pasitikėjimo telefono 1882 veiklos mėnesius gavo beveik 600 pranešimų apie atlyginimus vokeliuose ir kitus mokesčius pažeidimus.³⁷

Galima sudaryti informacijos sklaidos grandinę:

Žurnalistai → piliečiai → žurnalistai → valdžia

Žurnalistams paviešinus ginčą į tai sureagavo piliečiai, į piliečių iniciatyvas vėl sureagavo žiniasklaida, o tuomet - valdžios organai, taigi galima teigti, kad pilietinė žurnalistika šiame įvykyje atliko savo funkcijas.

Panaši didžiulio atgarsio sulaukusi akcija, dėl kurios iki šiol tebevyksta diskusijos, prasidėjo 2006 m. liepos 11 d. Tai peticija už „Lietuvos“ kino teatro Vilniuje, kurį ketinama nugriauti, išlaikymą. „Pastaruoju metu iškilio grėsmė, kad Vilniaus savivaldybei per menkai atstovaujant viešąjį interesą, privačiam investuotojui bus suteikta teisė galutinai sunaikinti vieną iš svarbiausių sostinės viešųjų kultūros erdvių, kurią subrandino buvęs „Lietuvos“ kino teatras“³⁸, - rašoma peticijoje.

Įvykių eiga panaši į Krekenavos agrofirminės produkcijos boikotą. Kai buvo paskelbta, kad uždaromas „Lietuvos“ kino teatras, žurnalistai ėmė nagrinėti, kodėl tai vyksta: kam naudingas uždarymas, kam nenaudingas, ką galima pakeisti, kas yra teisėta ir neteisėta, kalbinti ekspertai. Į šiuos žurnalistinius svarstymus įsitraukė ir aktyvūs piliečiai, kurie reiškė savo poziciją interneto dienoraščiuose, komentaruose, diskusijose. Taip buvo suformuota peticija, kuri vis dar yra aktuali. „Vyriausybės Peticijų komisija atsiuntė oficialų atsakymą, kuriame Vyriausybei siūloma „iš dalies tenkinti“ Peticijos „dėl „Lietuvos“ kino teatro ir su juo esmingai susijusio sostinės kultūros politikos formavimo“ reikalavimus. Peticijos kūrėjai bei aktyvūs Vilniaus miesto piliečiai savo ruožtu apibendrino pusmetį trunkančią istoriją ir surašė kritines pastabas dėl Komisijos atsakymo. Pasak jų,

³⁶ Delfi.lt. „Kvietimai boikotuoti gaminius įmonėms žalos nepadarė“. Paskelbta 2006 m. kovo 30 d. Prieiga: <http://www.delfi.lt/news/economy/business/article.php?id=9174245>

³⁷ Biznews.lt. Visuomenė tampa vis labiau nepakanti atlyginimams vokeliuose. Paskelbta 2006 m. rugpjūčio 8 d. Prieiga: <http://www.biznews.lt/?psl=naujiena&id=6589>

³⁸ „Pasirašyk dėl „Lietuvos“ ir formuok kultūros politiką“. Paskelbta 2006 m. liepos 11 d. Prieiga: <http://www.culture.lt/peticija/>

„Šis atsakas vertinamas tik kaip pirmas Vyriausybės žingsnis „Lietuvos“ byloje, nes taip ir liko neatsakyta į esminius klausimus.“³⁹

Pilietinė žurnalistika užsiimantys žmonės pasiekė savo - informuodami visuomenę apie „Lietuvos“ kino teatro likimą bei rinkdami parašus elektroninėje peticijoje už kino teatro išlaikymą, jie sulaukė pritarimo bei privertė Vyriausybę atsižvelgti į piliečių interesus.

Vienas naujesnių pavyzdžių - taikus protestas dėl miško parkų išsaugojimo, kurį organizavo Europos parkas ir žaliųjų judėjimas, remdamasis žurnalistų pavišintu prieštaringu Seimo priimtu įstatymu, kuriuo leista žemes susigrąžinti miško parkų teritorijoje. „Mes, žemiau pasirašę, prašome Seimo narių nekeisti Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą įstatyme įtvirtintos nuostatos, kad miško parkai - išperkami valstybės. Pasisakome prieš gražiausių, žmonių pamėgtų lankytinų vietų, privatizavimą (gražinimą natūra). Siekiame, kad miško parkai būtų išsaugoti visos visuomenės rekreaciniams poreikiams.“⁴⁰ Štai po tokiu tekstu internete buvo kviečiami pasirašyti pilietiški asmenys.

Ši akcija jau baigėsi. Peticiją pasirašė daugiau nei 31 tūkstantis žmonių. Lietuvos Respublikos prezidentas vetavo šį įstatymą, o Seimo nariai pritarė veto. „Lietuvos visuomenei pavyko miško parkus išsaugoti visos visuomenės rekreaciniams poreikiams“, - skelbiama dabar tinklalapyje, kuriame anksčiau buvo galima pasirašyti peticiją.

2.3.2. Demonstracijos ir protestai

Akcijos ir peticijos, kurios daro įtaką valdžiai - tik dalis pilietinės žurnalistikos rezultatų Lietuvoje. Informuojant piliečius apie jiems reikšmingus dalykus, galima sulaukti ir aktyvesnių veiksmų - demonstracijų, protestų.

Pirmasis protestas, inicijuotas ir remtas interneto žiniasklaidos skaitytojų vyko 2003 m. balandžio 12 d. Vilniuje. Žiniasklaidai pranešus, kad nuo pareigų nušalintas generalinis policijos komisaras Vytautas Grigaravičius bei sostinės meru neperrinktas Artūras Zuokas, interneto naujienų portalų komentaruose ėmė plisti raginimai ateiti į protestą: „Š.m. balandžio 12 dieną Vilniuje vyks pilietinė akcija - koncertas „Prieš sąmokslus - už Lietuvą!“ <...> Vilniečiai ir miesto svečiai kviečiami

³⁹ Bernardinai.lt Kas naujo „Lietuvos“ byloje? Paskelbta 2007 m. vasario 21 d. Prieiga: <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/58778>

⁴⁰ „Išsakykite savo pilietinę poziciją“. Prieiga: <http://www.europosparkas.lt/miskoparkai/>

ateiti ir išreikšti savo poziciją.⁴¹ Protesto akcijoje dalyvavo apie 5 tūkst. piliečių. „Akcijos-koncerto „Prieš sąmokslą - už Lietuvą“ dalyviai mojavo trispalvėmis bei Europos Sąjungos vėliavėlėmis, laikė plakatus su protesto šūkais prieš A. Zuoko ir V. Grigaravičiaus nušalinimą.“⁴² Interneto komentarai sutelkė didžiulį skaičių žmonių ir padėjo jiems kartu pareikšti savo pilietinę valią. V. Grigaravičius atgavo savo postą, o A. Zuokas antrą kartą tapo Vilniaus meru.

Vienas žymiausių protestų Lietuvoje, kuriame dalyvavo didžiulis skaičius žmonių, yra judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“, kurio organizuota demonstracija vyko 2003 m. lapkričio 11 d. Šis judėjimas sulaukė atgarsio valdžioje ir pasiekė savo tikslą - buvo nušalintas prezidentas Rolandas Paksas. Organizuotai siekti tikslo, reikšti savo mintis ir burtis į grupę paskatino pilietinei žurnalistikai neabejingas Emilis Dambauskas, vienas pirmųjų lietuviškųjų interneto dienraščių kūrėjų. Jis aktyviai dalyvavo mitinguose, ragino tuometinį prezidentą atsistatydinti ir visą informaciją apie judėjimą "Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai" talpino savo interneto dienoraštyje (<http://emilis.info/>). Emilis Dambauskas pateikdavo savo išpūdžius, agituodavo jaunimą ištraukti, talpindavo nuotraukas iš mitingų, nuorodas.

Emilio Dambausko dienoraštyje 2003 m. lapkričio mėnesio archyve yra daug informacijos apie mitingus - nuotraukų, vaizdinės medžiagos, tekstų. Apie šį žmogų ir jo veiklą rašė ir oficialioji žiniasklaida: „Esu čia, nes esu neabejingas tam, kas vyksta“, - „Kauno diena“ sakė vienas piketuotojų studentas Emilis Dambauskas. Jis prisistatė esąs vienas piketo bei būsimą mitingo organizatorių. Šias akcijas organizuoja internetinis judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“.⁴³

Šiek tiek mažesnio masto demonstracija, suburta interneto portalų komentatorių, vyko 2006 m. gruodžio 14 d., kai Seimo nariai sprendė parlamentinio tyrimo dėl Valstybės saugumo departamento išvadų likimą. Žurnalistams interneto portaluose aktyviai skelbiant informaciją apie departamento ir Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto ginčą, žmonės ragino vienas kitą rinktis prie Seimo rūmų ir padėti parlamentarams pagaliau apsispręsti dėl išvadų.

Protestuoti paragino ir interneto žiniasklaida, iškart paskelbusi šį pilietišką sumanymą: „Visų Lietuvos interneto portalų komentarų skiltyse skaitytojai ragina vienas kitą rytoj ateiti prie Seimo, svarstančio Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto paskelbtas išvadas dėl Valstybės saugumo

⁴¹ Delfi.lt publikacijos „V. Grigaravičius atsisakė būti atestuojamas“ komentaras „Akcija“. Paskelbta 2003 m. balandžio 10 d. Prieiga: <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=2174572&com=1>

⁴² „Vilniečiai laidojo moralią politiką ir ateities viziją“ Paskelbta 2003 m. balandžio 14 d. Prieiga: <http://www.lj.lt/index2.php?m=5&leftm=1&id=169>

⁴³ Dienraštis „Kauno diena“. „Protestuotojai ragina Prezidentą trauktis“. Paskelbta 2003 m. lapkričio 17 d. Prieiga: <http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=14150>

departamento veiklos. <...> Šalies interneto portalų komentatoriai po publikacijomis apie Saugumo reikalus teigia, kad nebeužtenka vien kalbų, o reikia taikaus antrojo Baltijos kelio, tik šįkart besitęsiančio ne Pabaltijū, o aplink Seimą.“⁴⁴

Iš pradžių dalyvauti akcijose ir pasirašyti peticijose buvo kviečiama tik komentaruose, o dabar tokia informacija talpinama ir interneto portaluose. Žiniasklaida aprašo ir akcijų rezultatus. Pilietinė žurnalistika Lietuvoje neturi internete savo konkretaus tinklalapio, kur būtų skelbiamos akcijos ir kvietimai, taigi ją paremia komercinė žiniasklaida. Galbūt pilietinei žurnalistikai reikėtų atskiro portalo, kuriame būtų talpinamos elektroninės peticijos, skelbimai, raginantys protestuoti, neprofesionalių žurnalistų rašomi komentarai, įvykių analizės. Sukoncentruota informacija pritrauktų daugiau dėmesio ir paskatintų diskusijas. Dabar pilietinės iniciatyvos skelbiamos nesistemiškai ir ne visi jomis susidomėję žmonės gali lengvai rasti informacijos.

---

⁴⁴ Lrt.lt „Piliečiai rytoj rytą žada rinktis prie Seimo“. Paskelbta 2006 m. gruodžio 14 d. Prieiga: <http://www.lrt.lt/news.php?strid=5042&id=2820286>

3. REIŠKINIO „BALSAVIMAS INTERNETU“ ATSPINDYS PILIETINĖJE ŽURNALISTIKOJE

Apžvelgiant, kaip pilietinė žurnalistika analizuoja vieną konkretų reiškinį, galima suprasti, kuo ji skiriasi nuo įprastinio faktų pateikimo ir kokią skirtingą poveikį daro piliečiams, nei pateikiant vien faktus.

Prieš 2007 m. savivaldybių tarybų rinkimus buvo diskutuojama apie elektroninį balsavimą internetu. Balsavimas internetu - nuotolinio elektroninio balsavimo būdas, kai rinkėjas gali išreikšti savo valią rinkimuose ar referendume naudodamasis interneto ryšiu, bet kurioje vietoje, kur yra interneto prieiga.⁴⁵ Šis naujas Lietuvoje reiškinys analizei pasirinktas, nes yra aktualus visiems Lietuvos piliečiams - balsavimas internetu daro įtaką jų pilietinės pareigos atlikimui, rinkimų sistemai ir šalies valdymui. Pilietiniai žurnalistai turi apžvelgti reiškinį, darantį įtakos visuomeniniam ir pilietiniam gyvenimui, analizuoti jį, siūlyti savo interpretacijas, agituoti piliečius priimti sprendimus. Apžvelgsime, kaip plačiai pilietinėje žiniasklaidoje akcentuojama nauja balsavimo sistema, jos privalumai ir trūkumai.

Tyrimas atliktas stebint piliečių reakcijas į Seimo pasiūlytą „Balsavimo internetu rinkimuose ir referendumuose koncepciją“ vietose, kur geriausiai sklinda pilietinė žurnalistika - komentaruose, naujienų portaluose ir interneto dienoraščiuose.

Internetu nevyrauja kuri nors viena nuomonė apie naują balsavimo sistemą. Pilietiški pasisakymai yra tiek teigiami, tiek neigiami, pabrėžiami tiek sistemos privalumai, tiek trūkumai.

3.1. Už balsavimą internetu

Balsavimo internetu šalininkai sukūrė elektroninę peticiją, kurią skyrė Seimo nariams, prezidentui, ministrui pirmininkui ir Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkui. Peticijoje pateikiami šios balsavimo sistemos privalumai bei pabrėžiamas jos saugumas.⁴⁶ Informacinis šios peticijos partneris yra interneto naujienų portalas www.delfi.lt. Tai komercinio naujienų portalo indėlis į pilietinę žurnalistiką.

⁴⁵ <http://www.culture.lt/e-balsavimas/>. E-peticija dėl balsavimo internetu.

⁴⁶ <http://www.culture.lt/e-balsavimas/>. E-peticija dėl balsavimo internetu.

Peticiją parėmė asmeninius interneto dienoraščius kuriantys piliečiai, pavyzdžiui programuotojas Vaidas Žilionis⁴⁷. Jie kvietė visus skaitytojus balsuoti už naują balsavimo sistemą. Žinomi Lietuvos interneto dienoraščių rašytojai taip pat rėmė šią idėją, sakydami, kad ji padėtų jaunimui. Štai kas rašoma žinomame „Žudyk reklamą“ dienoraštyje: „100 proc. jaunimo balsuotų internetu, nes niekam neįdomu vaikščiot po kažkokias rinkimines apygardas. Visa tai yra taip... 10 metų atgal!“⁴⁸

Apie peticiją už balsavimą internetu informuojantis portalas www.delfi.lt skelbia ne privalumus ar trūkumus, o pateikia lakonišką informaciją, pavyzdžiui „Vos prieš dvi savaites prasidėjusi akcija, kurios metu palaikantieji balsavimo internetu idėją savo pritarimą gali išreikšti internete pasirašydami e-peticija, sulaukė didelio susidomėjimo. Šios savaitės pradžioje e-peticiją jau buvo pasirašę daugiau nei dešimt tūkstančių asmenų.“⁴⁹ Portalas skelbė naujienas, kuriose ragino piliečius palaikyti internetinio balsavimo idėją. „V. Adamkus pasisako už tai, kad Lietuvos piliečiai balsuoti internetu galėtų jau vasarį vykšančiuose savivaldybių tarybų rinkimuose.“⁵⁰ Portalas oficialiai remia peticiją už balsavimą internetu, taigi palaikančių idėja naujienų kiekis yra suprantamas.

Portale www.lrytas.lt pasirodė apžvalgininkės Ramunės Sotvarienės komentaras, kuriame rinkimai Lietuvoje lyginami su rinkimais Estijoje, kur žmonės balsavo daug aktyviau ir internetu. Autorė įvardina tokios sistemos trūkumus ir pasakoja, kaip šias problemas išsprendė estai. „Galbūt mūsų kaimynai tiesiog nusprendė palikti ramybėje tuos reisykiais pasitaikančius pažeidimus, negaišti laiko dėl esmės nekeičiančių procento dalių ir sutelkti dėmesį į tai, kas nauja, modernu, kuo galima stebinti ir didžiulotis?“⁵¹

Peticiją už modernią balsavimo sistemą per penkis mėnesius (nuo peticijos sudarymo pradžios 2006 m. lapkritį iki 2007 m. balandžio) pasirašė 14518 žmonių. Tai reiškia, kad informacija apie peticiją pasiekia daug rinkimų sistemai neabejingų žmonių. Vien pateikiant faktus, kad yra tokia

⁴⁷ „E-peticija dėl balsavimo internetu“. Paskelbta: 2006 m. lapkričio 11 d. Prieiga: <http://www.zilionis.net/2006-11-16/e-peticija-del-balsavimo-internetu/>

⁴⁸ „Balsuok || MTV“. Paskelbta: 2007 m. vasario 21 d. Prieiga: <http://www.blogas.lt/zudykreklama/220938/balsuok-mtv.html>

⁴⁹ Delfi.lt. Lietuviai pritaria balsavimo internetu idėjai. Paskelbta 2006 m. lapkričio 28 d. Prieiga: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=11358685>

⁵⁰ Delfi.lt. Prezidentas V.Adamkus - už balsavimą internetu. Paskelbta: 2006 m. lapkričio 30 d. Prieiga: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=11382554>

⁵¹ Lrytas.lt. Estai ir vėl aplenkė. Paskelbta: 2007 m. kovo 6 d. Prieiga: http://lrytas.lt/?data=20070331&id=11731826911171837656&sk_id=&view=4&p=1

balsavimo galimybė bei neanalizuojant ir nekomentuojant jos plačiau, šalies piliečiai gautų per mažai informacijos apie tai, kas lemia jų pilietinės pareigos vykdymą.

3.2. Prieš balsavimą internetu

Pagrindinė internetinį balsavimą smerkianti nuomonė buvo išreikšta E. Dambausko, judėjimo „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ įkūrėjo. Gerai išmanantis informacines technologijas internetinio dienoraščio kūrėjas įžvelgė blogąją sistemos pusę, daugiausia liečiančią balsavimo saugumą.

E. Dambauskas sukūrė atsvarą peticijai už balsavimą internetu - peticiją prieš tokį balsavimą. „Matome balsavime internetu ir ypač Seimo patvirtintoje koncepcijoje esminių ir stambių trūkumų, kurie gali smarkiai pažeisti demokratijos Lietuvoje pagrindus.“⁵² Taip sakoma dokumento tekste, kuriame išvardijami naujos balsavimo sistemos trūkumai ir prašoma prieš priimant lemtingą sprendimą konsultuotis su nepriklausomais ekspertais bei vertinti ne vien Estijos patirtį.

Internetinio dienoraščio autorius paskelbė savo komentarą „Balsavimas internetu - pavojinga kvailystė“, kuriame išdėstė svarius argumentus, kodėl nereikėtų įdiegti tokios sistemos Lietuvoje.⁵³ E. Dambauskas pateikė kitų šalių patirtį, išnagrinėjo šį reiškinį iš technologinės pusės, pateikė teisinių problemų pavyzdžių. Šį tekstą paskelbė ir naujienų portalas www.bernardinai.lt, tuo pateikdamas šią nuomonę plačiau visuomenei.

Dar vienas aktyvus naujos balsavimo sistemos priešininkas - internetinio dienoraščio www.idemokratija.info kūrėjas Ž. Medelis. Jis lygina „prieš“ ir „už“ argumentus, nagrinėja Seimo pateiktą koncepciją pateikia užsienio šalių naujienų portalų ir interneto dienoraščių straipsnius prieš internetinį balsavimą: „Internetinis balsavimas sunkiai užtikrina balsavimo saugumą ir rinkimų skaidrumą. Potencialus tokios reformos privalumai abejotini ir neatsveria galimų problemų (tiksliau pavojų). Todėl internetinis balsavimas neturėtų būti naudojamas. Piliečių dalyvavimas valstybės valdyme turi būti skatinamas ne rinkimų technologijos kaitaliojimais, o politinės sistemos reforma įgalinančia žmones daryti įtaką valstybės politikai.“⁵⁴ Dienoraščio autorius daugiau kalba apie tai, kad tiek investicijų reikalaujantis projektas turėtų balsavimą padaryti ne vien patogesnę, bet ir saugesnę, skaidresnę ir demokratiškesnę nei dabartinis.

Verslininkas ir lobistas Jonas Gavelis, rašantis savo interneto dienoraštį socialinėmis ir politikos temomis, taip pat siūlo neskubėti įvesti balsavimo internetu. Autorius nėra užtikrintas tokio balsavimo saugumu: „Saugumo technologijų balsuoti internetu gal ir užtektų, tačiau išlaikyti saugumą ir tuo pačiu

---

⁵² „E-peticija prieš balsavimą rinkimuose internetu“. Prieiga: <http://emilis.info/epeticija/>

⁵³ Bernardinai.lt. Emilis Dambauskas: Balsavimas internetu - pavojinga kvailystė. Paskelbta: 2006 m. gruodžio 13 d. Prieiga: <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/56357>

⁵⁴ „Balsavimo internetu ne-argumentai“. Paskelbta: 2006 m. gruodžio 19 d. Prieiga: <http://www.idemokratija.info/>

užtikrinti anonimiškumą tikrai turėtų būti iššūkis. Pats naudojuosi internetinės bankininkystės produktais, tačiau keletas klausimų net ir dėl saugumo tikrai kyla.“⁵⁵

Prieš internetinį balsavimą argumentų pateikia ne vien neprofesionaliosios žurnalistikos atstovai, bet ir naujienų portalai. www.balsas.lt publikuoja projektų konsultanto Lino Eriksono komentarą, kuriame smerkiama internetinio balsavimo sistema, paremta elektronine bankininkyste: „Jei estai taps pirmieji pasaulyje išbandę internetinį balsavimą parlamento rinkimuose, lietuviai gali tapti pirmieji pasaulyje sukūrę balsavimo mechanizmą, paremtą elektronine bankininkyste, pagal kurią piliečiai, neturintys banko mokėjimo kortelių, neturėtų galimybės išreikšti savo politinės valios internetu.“⁵⁶ Komentatorius nagrinėja Seimo koncepciją dėl balsavimo internetu, nagrinėja lygių balsavimo teisių ir galimybių problemą.

Portalas www.alfa.lt pateikia dvi priešingas nuomones viename straipsnyje ir leidžia skaitytojui pačiam nuspręsti, ar naujoji sistema būtų geras sprendimas.⁵⁷

Deja, komerciniuose interneto naujienų portaluose trūksta gilesnių išvalgų šia tema. Portalo pateikia kelis komentarus ir straipsnius, tačiau nepateikia argumentuotos informacijos skaitytojams apie sistemos privalumus ir trūkumus. Ši problema atsispindi komentaruose ir interneto dienoraščiuose.

Peticiją prieš balsavimą internetu nuo 2006 m. gruodžio 18 d. iki 2007 m. balandžio pasirašė 263 piliečiai, kuriems atrodo, kad internetinis balsavimas dar nėra reikalingas. Tai rodo, kad ji nėra tokia populiari bei reklamuojama, kaip peticija už balsavimą. Nors prieš internetinį balsavimą nukreiptų komentarų buvo ir didžiuosiuose šalies naujienų portaluose, visgi nuorodos ar informacijos apie galimybę pasirašyti paskelbta nebuvo. Pilietinei žurnalistikai trūksta paramos iš komercinių portalų. Tokią išvadą galima daryti šios peticijos rezultatus suliginus su priešingos peticijos, kurią palaiko www.delfi.lt, rezultatais. Didžiuosius portalus aplanko daugiau žmonių nei interneto dienoraščius, kurie yra pagrindiniai pilietinės žurnalistikos skleidėjai, taigi informacija piliečius pasiekia greičiau.

Galima daryti išvadą, kad pilietinei žurnalistikai internete trūksta profesionalių žurnalistų paramos bei interneto dienoraščių autorių bendradarbiavimo su interneto naujienų portalais. Akcijos, kurios skelbiamos didžiulei auditorijai, labiau matomos ir palaikomos - šį teiginį įrodo portalo

⁵⁵ „Balsavimas internetu“. Paskelbta: 2007 m. sausio 5 d. Prieiga: <http://www.gavelis.lt/?q=node/64>

⁵⁶ Balsas.lt. Elektroninė demokratija su banko garantija? Paskelbta: 2007 m. sausio 26 d. Prieiga: <http://www.balsas.lt/naujienos/technologijosirmokslas/straipsnis18576>

⁵⁷ Alfa.lt. Elektroninis balsavimas - grėsmė demokratijai? Paskelbta: 2006 m. gruodžio 13 d. Prieiga: <http://www.alfa.lt/straipsnis/107104>

www.delfi.lt remta peticija už internetinį balsavimą. Kiekvienai akcijai reikia viešųjų ryšių, o vien tik interneto dienoraščiuose ar asmeniniuose projektuose skelbiama informacija sunkiai pasiekama skaitytojų.

IŠVADOS

Baigiamajame darbe nustatyta, kad operatyvumas, interaktyvumas, daugialypiškumas, talpumas ir pasiekiamumas - šie interneto privalumai atgaivino pilietinę žurnalistiką. Dėl naujų informacinių technologijų informacija gali būti pateikiama greitai ir nemokamai, o dėl to skaitytojai gali vykdyti pilietinės žurnalistikos funkcijas, patys būdami žurnalistais, nors ir neprofesionaliais.

Nustatyta, kad geriausiai pilietinė žurnalistika skleidžiasi interneto dienoraščiuose, kuriuos kuria neprofesionalūs žurnalistai, nes jie pateikia ne vien faktus, bet ir įvykių komentarus. Interneto dienoraščiai tarnauja visuomenei pateikdami jai nemokamos, naudingos ir išsamios informacijos politikos, verslo, socialinėmis temomis.

Pilietinė žurnalistika randa vietas ir naujienų portaluose. Iš pradžių - tik komentarų forma, tačiau vėliau, pastebėję interneto dienoraščių populiarumą, portalai ėmė kurti rubrikas, skirtas piliečių nuomonei ir redakcinius interneto dienoraščius. Žurnalistai juose rašo tai, kas tradicinėje žiniasklaidoje nėra įprasta - pasakojimus apie darbą, redakcijos gyvenimą ir asmeninius įspūdžius.

Visgi pilietinei žurnalistikai trūksta didžiųjų naujienų portalų paramos, nes šiuo metu interneto dienoraščiai pasiekiami tik siauro bendraminčių rato. Taip pat trūksta profesionalių žurnalistų indėlio, kad problemos būtų nušviečiamos išsamiau, profesionaliau bei būtų pateikiami įvairesni galimi problemų sprendimai.

Pilietinė žurnalistika portaluose neužgožia dienos naujienų, taigi gali funkcionuoti šalia komercinės žurnalistikos. Tai svarbus akcentas, sunkiai įgyvendinamas tradicinėse žiniasklaidos priemonėse.

Pilietinė žurnalistika internete šiuo metu nėra sukoncentruota vienoje vietoje, todėl skaitytojams sunku ieškoti informacijos. Būtų tikslinga sukurti portalą, skirtą vien pilietinėms iniciatyvoms. Tokiame portale galėtų būti skelbiamos įvairių autorių publikacijos ir idėjos. Tuomet skaitytojams būtų lengviau palyginti kelių autorių komentarus ta pačia tema, sekti įvykių raidą ir dalyvauti pilietinėse akcijose.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

1. BALČYTIENĖ Auksė. Daugialypės terpės kūriniai kaip iššūkis tradicijai. Istorija, vol. XLV, psl. 85-96. Vilnius. VPU, 2000 m.
2. BALČYTIENĖ Auksė. Reklama ir informacija žiniasklaidoje: susieti ar nepriklausomi? Tarptautinė konferencija: Visuomenės informavimo įstatyme įtvirtintų laisvių, teisių ir pareigų derinimas naujų technologijų amžiuje, psl. 52-67. Vilnius. Lietuvos žurnalistų sąjunga, 2005 m.
3. BALČYTIENĖ Auksė. Technikos perversmai ir žurnalistika. Darbai ir dienos, vol. 31, psl. 155-178. Kaunas. VDU, 2002 m.
4. BALČYTIENĖ Auksė. Žiniasklaidos tekstai. Darbai ir dienos, vol. 24, psl. 109-119. Kaunas. VDU, 2000 m.
5. BIZNEWS.LT Visuomenė tampa vis labiau nepakanti atlyginimams vokeliuose. [interaktyvus] 06 08 08 [Žiūrėta 2007 m. balandžio 20 d.] Prieiga per internetą:
<http://www.biznews.lt/?psl=naujiena&id=6589>
6. DELFI.LT Kvietimai boikotuoti gaminius įmonėms žalos nepadarė [interaktyvus] 06 03 30 [Žiūrėta 2007 m. balandžio 20 d.] Prieiga per internetą:
<http://www.delfi.lt/news/economy/business/article.php?id=9174245>
7. Doing Civic Journalism. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. balandžio 17 d.] Prieiga per internetą:
<http://www.pewcenter.org/doingcj/>
8. FORD Pat. Don't Stop There! Five Adventures in Civic Journalism. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. balandžio 9 d.] Prieiga per internetą:
<http://www.pewcenter.org/doingcj/pubs/stop/index.html>
9. GARBAČIAUSKAITĖ Monika. Internetinė žiniasklaida. Turinys ir panaudojimo galimybės. Tarptautinė konferencija: Visuomenės informavimo įstatyme įtvirtintų laisvių, teisių ir pareigų derinimas naujų technologijų amžiuje, psl. 29-30. Vilnius. Lietuvos žurnalistų sąjunga, 2005 m.
10. GINTALAITĖ Laura. Norite pilietinės žurnalistikos - mažiau pasitikėkite žiniasklaida [interaktyvus] 2006 04 [Žiūrėta 2007 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.lzs.lt/listzz.php?nr=2006/04,%20balandis>
11. GUDONIENĖ Vilija. Pilietinė visuomenė ir informacija. Informacijos mokslai, 1998. 9. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. kovo 3 d.] Prieiga per internetą:
<http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-m-9/index.html>

12. Lietuvoje - 1 000 000 interneto vartotojų. [interaktyvus] 2006 11 13 [Žiūrėta 2007 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.adnet.lt/110.html>
13. Lietuvos radijo programos „Klasika“ laidos „Vėjas vakarų krypties“ archyvas [interaktyvus]. 05 06 01 "Blogų" gerumas [Žiūrėta 2007 m. balandžio 5 d.] Prieiga per internetą: <http://www.lrt.lt/subsite/subnews.php?strid=153366&id=668072>
14. MICHELKEVIČIUS Vytautas. Ar yra Lietuvoje blogų ir blogerių: apžvelgiant pirmąją konferenciją. [interaktyvus] 2006 03 15 [Žiūrėta 2007 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.balsas.cc/modules.php?name=News&file=article&sid=200&mode=&order=0&thold=0>
15. NOWE Karen, MACEVIČIŪTĖ Elena, WILSON Tom. Informacijos naudojimas priimant sprendimus: visuomeninio judėjimo "Pasaulio prekiautojai už sąžiningą prekybą" pavyzdys. Informacijos mokslai, 2002. 23. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. kovo 2 d.] Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-mok/23/str9.html>
16. NUGARAITĖ Audronė. Pilietinė žurnalistika Lietuvoje: mitas ar pasiekiamą realybė? [interaktyvus] 2005 12 28 d. [Žiūrėta 2007 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/40113>
17. PECK Chris, SMITH Terence. Future News ... It's More Than Just the Facts. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. kovo 10 d.] Prieiga per internetą: http://www.pewcenter.org/doingcj/speeches/s_npcluncheon.html
18. SCHAFFER Jan. Civic Journalism Is... True Stories from America's Newsrooms. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. kovo 21 d.] Prieiga per internetą: <http://www.pewcenter.org/doingcj/pubs/cjis/index.html>
19. SCHAFFER Jan, MILLER Edward D. Civic Journalism: Six Case Studies. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. kovo 20 d.] Prieiga per internetą: <http://www.pewcenter.org/doingcj/pubs/cases/index.html>
20. SUTKUTĖ Daiva. NVO leidinių atvirumas ir pilietinė žurnalistika: galimybės Lietuvoje. (Magistro darbas)
21. Tarptautinė konferencija „Žodžio laisvė. Cenzūra. Bibliotekos“. [interaktyvus] [Žiūrėta 2007 m. kovo 11 d.] Prieiga per internetą: http://ic.lms.lt/ml/178/zodzio_laisve.htm
22. „TNS Gallup“ duomenimis pernai reklamai žiniasklaidoje Lietuvoje išleista 363,6 mln. litų. [interaktyvus] 2006 03 06 [Žiūrėta 2007 m. balandžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tns->

gallup.lt/lt/disp.php/lt_index/lt_news/lt_news_213?cache=n&ref=%2Fdisp.php%2Fsearch%3Fkwd%3Dinternet

23. ULEVIČIUS Liutauras. Apie blogus - „Bitė plius“ (buvusi NK TV) [interaktyvus] 07 01 05 [Žiūrėta 2007 m. kovo 17 d.] Prieiga per internetą: <http://www.ulevičius.lt/?p=61>
24. ULEVIČIUS Liutauras. Blogerio akreditavimas: Seimo RsV skyriaus nuomonė [interaktyvus] 07 03 27 [Žiūrėta 2007 m. kovo 27 d.] Prieiga per internetą: <http://www.blogas.lt/liutauras/233092/blogerio-akreditavimas-seimo-rsv-skyriaus-nuomone.html>
25. Žurnalistikos enciklopedija, psl. 235. Vilnius. Pradai, 1997 m.

ENTWICKLUNG DER ZIVILGESELLSCHAFTLICHEN JOURNALISTIK IN DER INTERNETMEDIA LITAUENS

Laura Šaulytė

ZUSAMMENFASSUNG

Eines von den Merkmalen einer demokratischen Gesellschaft ist die Praesenz der zivilgesellschaftlichen – buergernahen, verantwortungsvollen , ethischen – Journalistik. In Litauen fehlt aber an solcheiner Journalistik. Nachdem neue technologische Moeglichkeiten im Internet entstanden sind, koennen sich mit Journalistik nicht nur Berufsjournalisten beschaeftigen sondern auch einfache Buerger. Dank denen ist in der Internetmedia die zivilgesellschaftliche Journalistik neu geboren worden. Das ist eine neue Erscheinung in Litauen, deshalb ist es wichtig zu klaeren, wo und wie sich diese Erscheinung verbreitet und welche Ergebnisse bringt.

Das Ziel der Abschlussarbeit ist es zu klaeren, ob die Internetmedia in Litauen zivilgesellschaftlich ist. Um diese Ziele zu erreichen, wurden folgende Aufgaben gestellt: Festlegung von Funktionen und Anwendung der zivilgesellschaftlichen Journalistik, Analyse der Internet-Rolle auf die Entwicklung der zivilgesellschaftlichen Journalistik, Festlegung von moeglichen Stellen der Entwicklung der zivilgesellschaftlichen Journalistik in der Internetmedia Litauens und Festlegung von Bedeutung der zivilgesellschaftlichen Journalistik in der Internetmedia auf Verlauf von Ereignissen.

Das Ziel wurde durch Beobachtung von den populaersten und am besten die Funktionen der zivilgesellschaftlichen Journalistik erfuellenden Blogs, Internet Nachrichtenportale und Blogs der Redaktionen erreicht, beim Lesen und Einwertung von Publikationen. Es wurde eine Analyse von der Widerspiegelung in zivilgesellschaftlichen Journalistik der geplanten Einfuehrung der Wahlabstimmung im Internet durchgefuehrt; es wurden die Ergebnisse der von zivilgesellschaftlichen Journalistik angespornten Buergerbewegungen dargelegt.

In der Abschlussarbeit wurde festgelegt, dass Journalistik in der Internetmedia Litauens zivilgesellschaftlich ist. Es wurden auch Stellen und Verfahren ihrer Verbreitung festgelegt. Am

schnellsten entwickelt sich zivilgesellschaftliche Journalistik in Blogs, die von nicht Berufsjournalisten erstellt werden.

In Litauen fehlt an Unterstützung fuer zivilgesellschaftliche Journalistik von der Seite der groessten Internet Nachrichtenportale, damit sie den erwuenschten Leser erreicht, und es fehlt an den Beitrag von Berufsjournalisten, damit Kommentare und Publikationen professioneller dargestellt wuerden und nicht nur fuer Schreibende selbst interessant waeren sondern auch fuer breiteres Auditorium. Trotzdem ist die zivilgesellschaftliche Journalistik in der Internetmedia Litauens nicht statisch – Menschen, die sie verbreiten, reagieren flexibel auf Ereignisse und Buerger unterstuetzen gerne ihre Ideen.

1 PRIEDAS

Realios žiniasklaidos kanalų reklamos pajamos, skaičiuojamos atmetus vidutinės apimties ir agentūrinės nuolaidas, milijonais litų („TNS Gallup“ duomenys).

<i>KANALAS</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>Pokytis</i>
	<i>mln. Lt</i>	<i>mln.Lt</i>	<i>2005/2004</i>
TV	146	155	6,2%
Laikraščiai	100	106	6,0%
Žurnalai	38	44	15,8%
Radijas	25	25,5	2,0%
Lauko reklama*	21	25	19,0%
Internetas**	4,6	8	73,9%
Kinas	0,2	0,1	-50,0%
Iš viso	334,8	363,6	8,6%

* įskaitant ir lauko video reklamą

**neįskaitant katalogų interneto reklamos

2 PRIEDAS

Namų ūkių apsirūpinimas asmeniniais kompiuteriais ir naudojimas internetu (Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys)

Procentais

	2000	2001	2002	2003 I ketv.	2004 I ketv.	2005 I ketv.	2006 I ketv.
Namų ūkiai, turintys asmeninį kompiuterį	5,3	8,5	12,0	19,3	25,0	29,0	36,5
Namų ūkiai, turintys interneto prieigą namuose	2,3 ¹	3,2 ¹	4,1 ¹	6,2	10,6	14,4	31,7

---

¹ Tik per asmeninį kompiuterį, t. y. neįskaitant naudojimosi internetu per mobilųjį telefoną ar kitus prietaisus.

3 PRIEDAS

Interneto naudojimo tikslai (Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys)

Visi 16–74 metų amžiaus asmenys = 100, procentais

	2004 m. I ketvirtis	2005 m. I ketvirtis	2006 m. I ketvirtis
Asmenys, kurie naudojami internetu šiais tikslais:			
ryšiams	24,6	27,1	33,8
informacijos paieškai ir tiesioginėms (<i>online</i>) paslaugoms	26,9	31,7	40,8
švietimui, mokymuisi	19,6	21,9	27,1
klausėsi radijo, žiūrėjo TV programas	8,3	10,9	16,9
žaidė, siuntė žaidimus ar muzikos įrašus	15,3	17,5	24,4
skaitė, siuntė laikraščius, žurnalus	21,0	24,2	30,3
naudojosi internetinės bankininkystės paslaugomis	6,7	10,3	14,7
naudojo informaciją iš valstybės institucijų tinklalapių	8,9	11,3	12,6
ieškojo informacijos, susijusios su sveikatos priežiūra	5,1	8,5	15,4